बरेङ गाँउपालिका भू – उपयोग बर्गीकरण योजना
२०८०

बरेङ गाँउपालिका
गाँउ कार्यपालिकाको कार्यालय
बागलुङ, गण्डकी प्रदेश, नेपाल

Submitted by
Mappers Nepal Pvt. Ltd.
New Baneshwor, Kathmandu
Bagmati Province, Nepal

सारांश

पछिल्लो समय नेपालले जनसङ्ख्या वृद्धि, अव्यवस्थित आन्तरिक बसाइँसराइ, तीव्र सहरीकरण, कृषियोग्य जमिन, वन, सार्वजनिक र सरकारी जग्गामा बढ्दो अतिक्रमणको सामना गरिरहेको छ । जग्गा प्रयोगसँग सम्बन्धित अन्य विभिन्न समस्याहरू पनि द्रुत गतिमा देखा परिरहेका छन् । यी घटनाहरूले भूमि स्रोत व्यवस्थापनका साथै प्रभावकारी भूमि उपयोग नीतिहरूको कार्यान्वयनमा चुनौती खडा गरेको छ। यससँगै खाद्य सुरक्षामा ह्रास, बढ्दो असुरक्षित मानव बसोबास, बिग्रँदै गएको पारिस्थितिक सन्तुलन र बिग्रँदै गएको दिगो विकास अभ्यास जस्ता समस्याहरू पहिलेको तुलनामा अझ प्रष्ट भएका छन् । यी चुनौतिहरू र सम्बद्ध जोखिमहरूलाई सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारले राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०१३ तर्जुमा गरी स्वीकृत गरेको थियो। पछि यसलाई भू-उपयोग नीति, २०१५ द्वारा प्रतिस्थापित गरियो जुन २०१५ अप्रिल २५ को विनाशकारी भूकम्पपछि जोखिम कम गर्न र नियन्त्रण गर्न आवश्यक पर्ने थप घटकहरू समावेश गर्न फराकिलो बनाइएको थियो।

उपरोक्त पृष्ठभूमिमा भूमि व्यवस्था सहकारिता तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, स्थलाकृतिक सर्वेक्षण तथा भूउपयोग व्यवस्थापन महाशाखा, नापी विभागले समस्या समाधान गर्ने उद्देश्यले अध्ययन अनुसन्धान कार्यलाई सहजीकरण गर्ने जिम्मेवारी लिएको छ । भू उपयोग ऐन २०७६ तथा भू उपयोग नियमावली २०७९ ले निर्दिष्ट गरे बमोजिम स्थानीय तहले नापी बिभागले तयार गरेका डाटाबेस र रिपोर्टहरू को आधारमा आफ्नो अनुकुल भविष्यका योजनालाई मध्यनजर गर्दै भू उपयोग क्षेत्र निर्धारण गरेको छ । यस गाँउपालिकामा अध्ययनका वास्तविक क्षेत्रहरू पहिलेको समान अध्ययनको क्रममा छोडिएका क्षेत्रहरू हुन् । यस कार्यका लागी म्यापर्स नेपाल प्रा.लि संग सहकार्य गरि बरेङ भू उपयोग बर्गीकरण रिपोर्ट २०७९ तयार पारिएको छ । यस कार्यमा सहयोग गर्नुहुने गाँउपालिका अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद शर्मा , उपाध्यक्ष दिलिप कुमार पुन, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत जित बहादुर राना लगायात वडा अध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्य हरु, बिभिन्न शाखाका कर्मचारीहरु, इन्जिनियर, वडा सदस्यहरु, स्थानीय बुद्दिजीवी सबैमा धन्यबाद दिन चाहन्छौँ ।

म्यापर्स नेपाल प्रा.लि
नयाँ बानेश्वर, काठमांडौ
बागमती प्रदेश नेपाल

बिषयसुची

१ परिचय....4

१.१ योजनाको संक्षिप्त परिचय....4

१.२ भू-वर्गीकरण को आवश्यकता....4

१.३ भू-वर्गीकरणका चुनौती र अवसरहरु....6

२ गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय....7

२.१.१ Slope नक्सा....10

२.१.२ उचाई नक्सा....11

२.१.३ Aspect नक्सा....13

२.१.४ भू उपग्रह तस्विर....14

२.१.५ मौसम तथा हावापानी....15

२.१.६ प्राकृतिक जोखिम र वातावरण....15

२.१.७ बरेङ गाँउपालिकाको भूमि क्षमता....15

२.१.८ बरेङ गाँउपालिकाको सामाजिक-आर्थिक अवस्था....16

२.१.९ बरेङ गाँउपालिकाको कृषि अवस्था....16

२.१.१० बरेङ गाँउपालिकाको पूर्वाधार र सेवाहरू....17

२.१.११ बरेङ गाँउपालिकाको सम्पदा, संस्कृति र पर्यटनको अवस्था....17

२.१.१२ बरेङ गाँउपालिकाको जोखिम र बसोबासको लागि सुरक्षित क्षेत्रहरू....18

२.१.१३ जनसंख्याको स्थिति....19

३ भू उपयोग योजना तयार गर्नुका उदेश्यहरु....24

४ भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण योजना तयार पार्ने पद्दतिको प्रवाह चार्ट....25

५ भूमिको उपयोगको स्थिति....26

६ भू उपयोग योजना तयार गर्नका लागि आवश्यक ऐन नियमहरु....36

६.१ कानुनी प्राबधान....36

६.२ बरेङ गाँउपालिकाको भुमिका....38

७ भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण नक्सा....39

८ अनुसूचीहरु...60
अनुसूची नं. १: बरेङ भू उपयोग परिषद बाट पारित मापदण्ड र निर्णयहरु.............60
अनुसूची नं. २: सार्बजनिक सुनुवाइका तस्विरहरु 61

चित्रसुची

Figure 1 : बरेङ गाउँपालिका वडागत नक्सा...9
Figure 2 : बरेङ गाउँपालिका Slope नक्सा...11
Figure 3 : बरेङ गाउँपालिका उचाई नक्सा...12
Figure 4 : बरेङ गाउँपालिका Aspect नक्सा...13
Figure 5 : बरेङ गाउँपालिका भू उपग्रह तस्विर नक्सा...14
Figure 6 : बरेङ गाँउपालिकाको जनसंख्याको स्थिति (स्रोत: बरेङ गाँउपालिका)......20
Figure 7 बरेङ गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्याको स्थिति नक्सा (स्रोत: बरेङ गाउँपालिका)...21
Figure 8 बरेङ गाउँपालिकाको घरधुरी स्थिति नक्सा (स्रोत: बरेङ गाउँपालिका) 22
Figure 9 बरेङ गाउँपालिकाको जनसंख्याको स्थिति नक्सा (स्रोत:बरेङ गाउँपालिका).23
Figure 10 भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण योजना तयार पार्ने पद्दतिको प्रवाह चार्ट.............25
Figure 11: बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र २०७९...26
Figure 12 : बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र..27
Figure 13: बरेङ गाँउपालिकाभू उपयोग २०१७ र भू उपयोग २०७९ को तुलना 31
Figure 14: राष्ट्रिय भू उपयोग परियोजनाबाट प्राप्त क्षेत्रफल, भू उपयोग २०७९, को भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पस्चात कायम क्षेत्रफल बिचको तुलना.................................35
Figure 15: भू – उपयोग नक्सा (राष्ट्रिय भू उपयोग योजना २०१७) 40
Figure 16: १५ वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा..41
Figure 17: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं १ 42
Figure 18: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं २...43
Figure 19: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ३...44
Figure 20: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ४ 45
Figure 21: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ५...46
Figure 22: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा...48
Figure 23: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं १ 49
Figure 24: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं २ 50
Figure 25: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ३...........................51
Figure 26: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ४...........................52

Figure 27: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ५............................53
Figure 28 : Cadastral Superimpose on Land Use Zone 54
Figure 29: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 1 55
Figure 30: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 2 56
Figure 31: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 3 57
Figure 32: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 4 58
Figure 33: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 5 59

तालिकासुची

Table 1: बरेङ गाउँपालिकाको जनसंख्या २०६८..20
Table 2 : वरेङ गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्या २०६८.....................................21
Table 3: बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र(स्रोत: राष्ट्रिय भू उपयोग योजना २०१७)....28
Table 4: बरेङ गाँउपालिका २०७९को भूउपयोगको स्थिति....................................29
Table 5: बरेङ गाँउपालिकाभू उपयोग २०१७ र भू उपयोग २०७९ को तुलना.............30
Table 6: भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण...32
Table 7: बरेङ गाँउपालिका राष्ट्रिय भू उपयोग परियोजनाबाट प्राप्त क्षेत्रफल, भू उपयोग २०७९ र भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पस्चात कायम क्षेत्रफल.......................................33
Table 8:बरेङ गाँउपालिका राष्ट्रिय भू उपयोग परियोजनाबाट प्राप्त क्षेत्रफल, भू उपयोग २०७९, को भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पस्चात कायम क्षेत्रफल बिचको तुलना................34

१ परिचय

१.१ योजनाको संक्षिप्त परिचय

भूमि पृथ्वीको सतहको महत्त्वपूर्ण र बहुमूल्य प्राकृतिक स्रोतहरू मध्ये एक हो। कृषियोग्य जमिन, चरन, वन, वन्यजन्तु, पर्यटन र सहरी विकासको माग उपलब्ध जग्गा स्रोत भन्दा धेरै। तसर्थ, उत्तम बनाउनको लागि भूमि-उपयोग योजना सिमित भूमि श्रोतको उपयोग अपरिहार्य छ। जमिन मानव जीवनलाई दिगो बनाउनको लागि अत्यावश्यक श्रोत हो, र जनसंख्या बढ्दै जाँदा, उचित भूमि प्रयोग व्यवस्थापन बढ्दो रूपमा महत्त्वपूर्ण हुन्छ। भूमि प्रयोग योजना एक निर्णय लिने प्रक्रिया हो जसले विभिन्न सामाजिक आर्थिक गतिविधिहरू, जस्तै कृषि, आवास, उद्योग, मनोरञ्जन, र वाणिज्य, क्षेत्र भित्र छुट्याउन सकिन्छ भनेर निर्धारण गर्दछ। भूमि उपयोग योजनाको लक्ष्य जनसंख्याको आवश्यकतासँग भूमि स्रोतको वहन क्षमता सन्तुलन गरेर समाजलाई दिगो लाभ प्रदान गर्नु हो। प्रभावकारी भूमि प्रयोग योजनाको लागि दीर्घकालीन परिप्रेक्ष्य आवश्यक छ, किनकि यसले भू-उपयोग क्षेत्र निर्धारण र नियमहरू अपनाएर भूमि प्रयोग परिवर्तनहरू नियन्त्रण गर्न आधार प्रदान गर्दछ। स्थानीय सरकारहरूले भू-उपयोग योजनामा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्, किनभने तिनीहरू विकास गतिविधिहरूको प्रकृतिलाई नियन्त्रण गर्ने प्रावधानहरू स्थापना गर्न र भूमि उपयोग योजना तिनीहरूको नीति लक्ष्यहरूसँग मिल्ने सुनिश्चित गर्न जिम्मेवार हुन्छन्। भूमि प्रयोग योजनाको लागि निर्णय प्रक्रिया जटिल हुन सक्छ, जसमा भूमिको अवधि, डाटाको उपलब्धता, वातावरणीय मापदण्डहरू, र कार्यान्वयन गर्ने निकायहरूका लागि व्यावहारिक विचारहरू जस्ता धेरै कारकहरू समावेश हुन्छन्।तसर्थ, दिगो सामाजिक आर्थिक विकास र वातावरणीय व्यवस्थापन प्रवर्द्धनका लागि प्रभावकारी भूमि प्रयोग योजना महत्वपूर्ण छ।

नेपाल मुख्यतया कृषि प्रधान देश हो जहाँको आजीविकाको मुख्य स्रोत कृषि हो। साथै, यो राष्ट्रिय GDP (कुल गार्हस्थ्य उत्पादन) को प्रमुख योगदानकर्ता हो, जसले कुल गार्हस्थ उत्पादनको ३३ प्रतिशत र काम गर्ने जनसंख्याको ७७ प्रतिशत योगदान पुर्‍याउँछ । तर नेपाल भूगोल अभाव भएको देश हो खेतीयोग्य जमिनको उपलब्धताको हिसाबले। 2008 मा, प्रति घर जग्गा उपलब्धता 0.6 थियो, जुन 2001 मा 0.8 हेक्टर थियो। प्रत्येक 30 मा जनसंख्या दोब्बर संग वर्षौंदेखि प्रतिव्यक्ति जमिनको उपलब्धता पनि त्यही दरमा घट्दै गएको छ, गैरकृषि क्षेत्रमा जाने सम्भावना कम छ । खाद्य सुरक्षा हासिल गर्दै, न्यूनीकरण र अनुकूलन जलवायु परिवर्तनका लागि, जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै एकै समयमा आर्थिक सुरुवात विकास, प्राकृतिक प्रकोपबाट जनताको सुरक्षा, भूमि द्वन्द्व रोक्न र समाधान गर्ने हो

१.२ भू-वर्गीकरण को आवश्यकता

दिगो विकास र भूमि श्रोतको राम्रो व्यवस्थापनका लागि भू-उपयोग योजना

आवश्यकता लाइ नकार्न नसकिने अवस्था छ। दक्षिण एसियाको भूपरिवेष्ठित मुलुक नेपालमा बढ्दो जनसङ्ख्या र सीमित भू-स्रोतका कारण भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता निकै बलियो छ। नेपालको जनसङ्ख्या २००० यता १.३५ प्रतिशतको औसत वार्षिक दरले वृद्धि भएको छ, वर्तमान जनसंख्या २ करोड ९० लाखभन्दा बढी छ, यसले खाद्यान्न उत्पादन, आवास, औद्योगिक विकास र पूर्वाधारको आवश्यकता पूरा गर्न देशको भू-स्रोतमा ठूलो दबाब दिएको छ। नेपालमा उर्वर भूमि, वन, नदी, वन्यजन्तुलगायत विविध भूगोल र प्राकृतिक स्रोतहरू छन् , यद्यपि, वन फँडानी, अति चरन, माटोको कटान र भूमि क्षयले खतरामा परेका छन्। यसबाहेक, देश बाढी, पहिरो र भूकम्प जस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूको लागि जोखिममा छ, जसले भू-उपयोग योजनामा थप चुनौतीहरू बढाएको छ।

नेपाल सरकारले दिगो भू-उपयोग योजनाको महत्त्वलाई बुझेको छ र भू-उपयोग अभ्यासहरूलाई मार्गदर्शन गर्न नीति र नियमहरू विकास गर्न पहल गरेको छ। २०१२ मा तर्जुमा गरिएको नेपालको भू-उपयोग नीतिले भूमि स्रोतको इष्टतम उपयोग सुनिश्चित गर्न र दिगो आर्थिक वृद्धिलाई प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यसले सहभागितामूलक दृष्टिकोण र भूमि प्रयोग योजना प्रक्रियाहरूमा स्थानीय समुदायहरूको सहभागिताको आवश्यकतालाई जोड दिन्छ। भू-उपयोग योजनाको लागि सहभागितामूलक दृष्टिकोणले निर्णय प्रक्रियामा स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला र विशेषज्ञहरूको सक्रिय सहभागिता समावेश गर्दछ। यसले त्यस क्षेत्रको पारिस्थितिक, सांस्कृतिक र आर्थिक पक्षहरूलाई ध्यानमा राख्दै भू-उपयोग योजना जनताको आवश्यकता र आकांक्षामा आधारित छ भनी सुनिश्चित गर्दछ। सहभागितामूलक भूमि प्रयोग योजनाले समुदायका सदस्यहरूबीच भूमि श्रोतहरूको स्वामित्व र जिम्मेवारीको भावनालाई पनि बढावा दिन्छ।

सामुदायिक नक्साङ्कन, सामाजिक नक्साङ्कन, र स्रोत नक्साङ्कन सहित सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाका लागि विभिन्न दृष्टिकोणहरू प्रयोग गर्न सकिन्छ। सामुदायिक नक्साङ्कनले स्थानीय ज्ञान र स्रोतहरू प्रयोग गरी क्षेत्रको नक्सा बनाउन र यसको उपयोगको उद्देश्य निर्धारण गर्न समावेश गर्दछ। सामाजिक नक्साले भूमि प्रयोगको सामाजिक पक्षहरूमा केन्द्रित छ, जसमा भूमिसँग सम्बन्धित सांस्कृतिक र आध्यात्मिक मूल्यहरू समावेश छन्। श्रोतनक्साङ्कन ले प्राकृतिक स्रोतहरू जस्तै वन, जलस्रोत र वन्यजन्तुको बासस्थानको नक्साङ्कन समावेश गर्दछ। नेपालको दिगो विकास र भूमि स्रोतको राम्रो व्यवस्थापनका लागि भू-उपयोग योजना धेरै महत्त्वपूर्ण छ। बढ्दो जनसङ्ख्या र सीमित भू-स्रोतले निर्णय लिने क्रममा स्थानीय समुदायहरूलाई सहभागितामूलक दृष्टिकोण अपनाउन बाध्य पार्छ। नेपाल सरकारले सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाको महत्त्व बुझेको छ र भू-उपयोग अभ्यासहरूलाई मार्गदर्शन गर्न नीति र नियमहरू विकास गर्न पहल गरेको छ।

बहुउद्देश्यीय विश्लेषणको आवश्यकता, पारिस्थितिक दिगोपन र सरोकारवालाको संलग्नता लगायत भू-उपयोग योजना सिद्धान्तहरू भूमि प्रयोगको योजना बनाउँदा ध्यानमा राख्नुपर्छ।

१.३ भू-वर्गीकरणका चुनौती र अवसरहरु

आवास, कृषि र अन्य आर्थिक गतिविधिहरूका लागि जमिनको माग जनसंख्यासँगै बढ्दै गएको छ, यसले कृषियोग्य जमिनको खण्डीकरण, कृषि क्षेत्रलाई सहरी क्षेत्रमा परिणत गर्ने र वन क्षेत्रको अतिक्रमण गर्ने गरेको छ । जनसंख्या वृद्धिको कारणले भू-श्रोतहरुमा पर्ने प्रभावहरुको मुल्यांकन गरि भू-उपयोग योजनामा सम्बोधन गर्नु पर्ने सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण मुद्दाहरू मध्ये एक हो । स्थानीय सरोकारवालाहरू र विभिन्न विश्वास र विचार भएका प्रतिनिधिहरूको सहभागितामूलक भूमि प्रयोग योजना कसरी बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने भन्ने बारे फरक-फरक राय हुन सक्छ, हितको द्वन्द्व हुन सक्छ, जसले गर्दा भूमि प्रयोगलाई एकताबद्ध गर्न चुनौती हुन सक्छ। एक भू-उपयोग योजना निर्माणको लागि धेरै कारकहरू पहिचान र प्राथमिकताको आवश्यकता पर्दछ, जसले यसलाई डिजाइन र कार्यान्वयन का समयमा चुनौती सामना गर्नु पर्ने हुन सक्छ । विशेष गरी पहाडी क्षेत्रहरूमा जहाँ जमिन कम उत्पादनशील छ र मानिसहरू कृषि पेशाबाट छुटकारा पाउन चाहान्छन| कृषिबाट अन्य जीविकोपार्जनमा सर्ने जनसंख्या बढेका कारणले पनि कृषियोग्य जमिनको माग घटेको छ र वन र बाझो जमिनको मात्रा बढेको छ । यसले इकोसिस्टम र ग्रामीण अर्थतन्त्रको समग्र ब्याबाहरलाई गम्भीर रूपमा चुनौती खडा गरेको छ । भू-वर्गीकरण पछिको चुनौती भनेको खेतीयोग्य जमिनको उत्पादकत्व बढाउने र खेतीयोग्य जमिनलाई जंगल र बाझोमा परिणत हुनबाट रोक्ने बहुआयामिक रणनीतिहरू खोज्नु हो।

स्थानीय स्तरबाटै निर्माण गरिएको यस भू-उपयोग योजनालाई गाउँपालिकाले आगामी दिनमा एक अवसरको रुपमा लिई विविध दीर्घकालीन एवं प्रभावकारी योजनाहरु निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ । योजनाको लक्ष हासिल गर्नकालागि जमिनको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु, भू–क्षमता तथा प्रकारको आधारमा खेतीवाली पहिचान, छनोट गरी बढीभन्दा बढी लाभ लिन सक्ने क्षमता विकास गर्नु आवश्यक छ । उदाहरणका लागि, पानी र उर्वर माटोमा पहुँच भएका ठाउँहरूलाई कृषि भूमिको रूपमा वर्गीकरण गर्न सकिन्छ, जबकि ठाडो र घना वन भएका क्षेत्रहरूलाई वन क्षेत्रको रूपमा वर्गीकरण गर्न सकिन्छ। यस किसिमको वर्गीकरणले जमिनको प्रत्येक टुक्राको अधिकतम उपयोग भईरहेको सुनिश्चित गर्ने भएकाले स्रोतसाधनलाई अझ प्रभावकारी र प्रभावकारी रूपमा प्रयोग गर्न सम्भव बनाउँछ। यसबाहेक, वर्गीकरणले प्रत्येक क्षेत्र कुन उद्देश्यका लागि हो भन्ने कुरा स्पष्ट पारेको हुनाले, यसले भूमिको प्रयोगमा हुने विवादहरू कम गर्न मद्दत गर्न सक्छ।

नेपाल मुख्यतया कृषि प्रधान देश हो जहाँको आजीविकाको मुख्य स्रोत कृषि हो। साथै, यो राष्ट्रिय GDP (कुल गार्हस्थ्य उत्पादन) को प्रमुख योगदानकर्ता हो, जसले कुल गार्हस्थ उत्पादनको ३३ प्रतिशत र काम गर्ने जनसंख्याको ७७ प्रतिशत योगदान पुर्याउँछ । तर नेपाल भूगोल अभाव भएको देश हो खेतीयोग्य जमिनको उपलब्धताको हिसाबले। 2008 मा, प्रति घर जग्गा उपलब्धता 0.6 थियो, जुन 2001 मा 0.8 हेक्टर थियो। प्रत्येक 30 मा जनसंख्या दोब्बर संग वर्षौंदेखि प्रतिव्यक्ति जमिनको उपलब्धता पनि त्यही दरमा घट्दै गएको छ, गैरकृषि क्षेत्रमा जाने सम्भावना कम छ । खाद्य सुरक्षा हासिल गर्दै, न्यूनीकरण र अनुकूलन जलवायु परिवर्तनका लागि, जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै एकै समयमा आर्थिक सुरुवात विकास, प्राकृतिक प्रकोपबाट जनताको सुरक्षा, भूमि द्वन्द्व रोक्न र समाधान गर्ने हो।

२ गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

बरेङ गाउँपालिकामा रहेको बरेङ भन्ने स्थानमा नियमित रुपमा मेला लाग्ने गरेको छ । उक्त मेलामा ढाडे खेल (कुस्ती) खेल्ने गरेको पाइन्छ । बरेङ भन्ने स्थान अग्लो डाँडामा रहेकोले भर्याङ्ग जस्तो भौगोलिक धरातल पार गरेर भङ्ज्याङ जानुपर्ने भएकोले "भरेङ्ग" नामबाट अपभ्रंश भई बरेङ भन्ने नाम रहन गएको भन्ने स्थानीय पाकाहरुको भनाई रहेको छ । त्यस्तै अर्को भनाई अनुसार यस गाउँपालिकामा एउटा ठूलो वरको रुख रहेको हुनाले उक्त स्थानलाई बरेङ भन्ने गरिएको भन्ने भनाई पनि रहेको छ ।

साबिकका धुल्लुबास्कोट, हुग्दीशिर, बाटाकाचौर, सल्यान र सुखौरा गरि ५ गाविसलाई समाबेश गरि गठन गरिएको वरेङ गाउँपालिकामा हाल जम्मा ५ वडाहरु रहेको छन | साबिकका ५ गाविसलाई नै अलग अलग ५ वडा बनाइएको छ | साबिकका वडा नम्बर १ र २ को सिमानामा रहेको वरेङ बजारको नाम बाट यो गाउँपालिकाको नामकरण गरिएको हो | कुल जनसंख्या १४४९२ रहेको यो गाउँपालिका ७५.२९ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफ़ल मा फैलिएको छ | पूर्वमा बाग्लुंग जिल्लाकै जैमिनी गाँउपालिका, पश्चिम मा गुल्मी जिल्लाको चन्द्रकोट गाउँपालिका उत्तरमा गल्कोट गाँउपालिका र दक्षिण मा गुल्मी जिल्ला को कालिगण्डकी गाउँपालिका रहेको यस वरेङ गाउँपालिकाको केन्द्र यसका ४ वडाहरु हुदै गुल्मी तर्फ बग्ने हुग्दी खोलाको किनारमा साबिकका हुग्दीशिर गाबिसको कार्यालय रहेको सुदला फाँटमा रहेको छ | मगर जतिको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिका मा ब्राहमण, क्षेत्रि,थकाली तथा दलित जतिको पनि बाक्लो उपस्थिति रहेको छ | नेपाली भाषाको प्रयोग हुने यस गाउँपालिकामा जिल्लाकै प्रसिद्ध साग्दी सत्यवती मन्दिर

रहेको छ | देबी बहिरी भएकोले चर्को स्वरमा मागेमा मनोकामना पुरा हुने बिश्वास गरिने यस मन्दिरमा पुर्णिमामा मेला लाग्ने गर्दछ |

भौगोलिक अवस्थिति

उत्तरी अक्षांस	२८° ६' ४६"	२८° १०' ४४"
पुर्वी देशान्तर	८३° २३' ३१"	८३° ३३' ३४"

गाँउपालिकाको सिमाना

पुर्व	बागलुङ जिल्लाको जैमिनी गाँउपालिका	उत्तर	बागलुङ जिल्लाको गलकोट गाँउपालिका
पश्चिम	गुल्मी जिल्लाको मुसिकोट गाँउपालिका	दक्षिण	गुल्मी जिल्लाको चन्द्रकोट गाउँपालिका र कालीगण्डकी गाउँपालिका

उचाईः समुद्र सतहबाट तल्लो सतह १०७१ मिटर देखि माथिल्लो सतह २७७३ मिटर सम्म ।

जनसंख्या : १४४९२
महिलाको संख्या : ८३२८ जना
पुरूषको संख्या : ६१६४ जना
क्षेत्रफल : ७५.२९ वर्ग कि.मि.
जनघनत्व : १९५.२ प्रति वर्ग कि. मि.
घर सङ्ख्या : ३२४० वटा

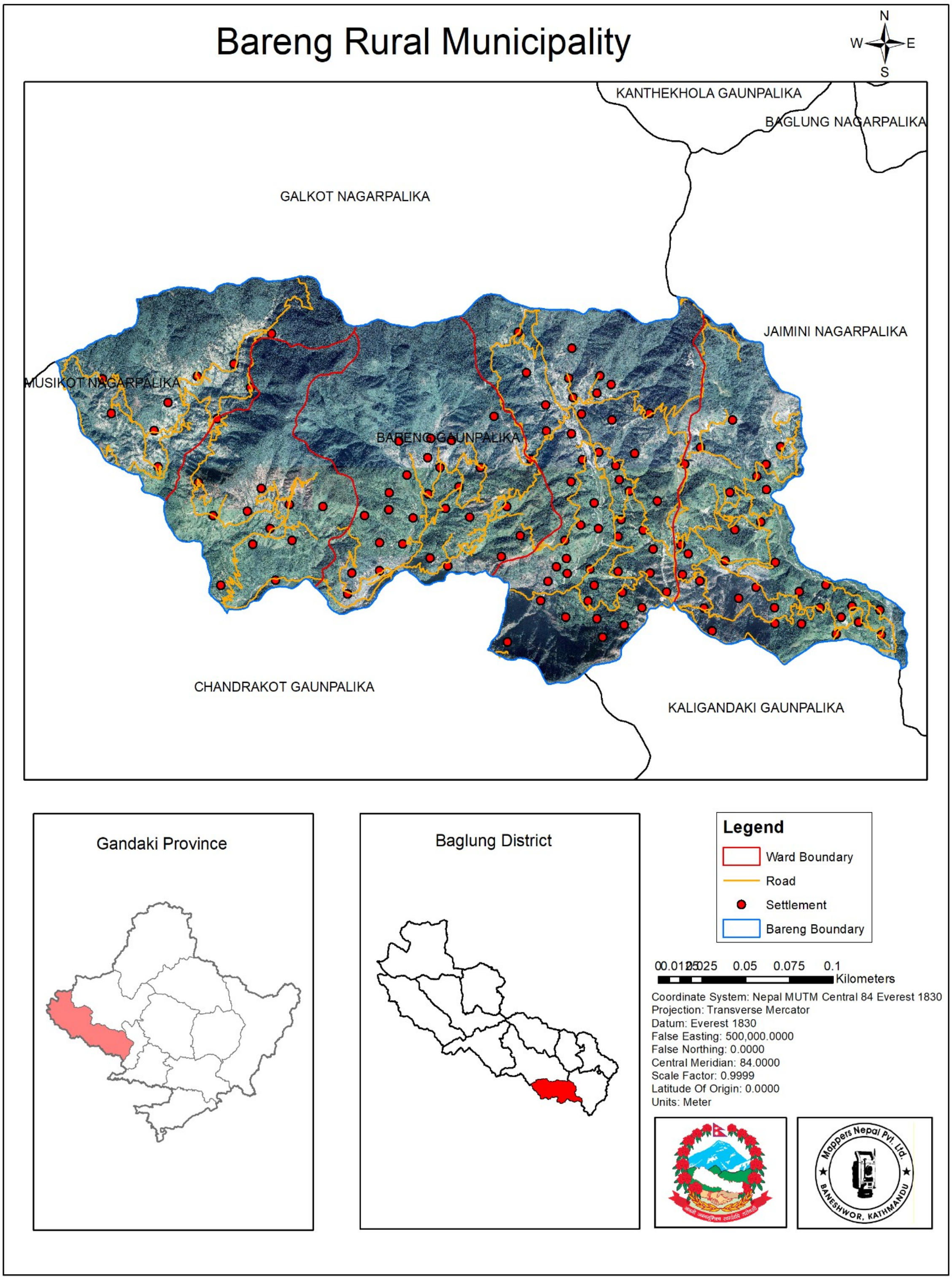

Figure 1 : बरेङ गाउँपालिका वडागत नक्सा

२.१.१ Slope नक्सा

भू-भागको Slope ले ल्यान्डफर्म गठनमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ र त्यसपछि यसले माटोको विशेषताहरूको भिन्नतालाई विभिन्न माटो बनाउने कारकहरूमा निर्भर गर्दछ। माटो सर्भेयरहरूले माटोको परिवर्तनशीलता चित्रण गर्ने आधारको रूपमा Slope भिन्नतालाई विचार गर्छन्। स्याटेलाइट इमेजरीको साथमा पनि माटोको सिमाना रेखाङ्कन गर्नको लागि Slope र सतह कभरका पक्षहरूका आधारमा भौतिक भिन्नतालाई मात्र विचार गरिन्छ। आयोजना क्षेत्रको ढल्काउने भूभागलाई भूस्वरूप, भूमिको प्रकार र जग्गा एकाइहरूको सीमांकनका लागि आधारभूत आधार मानिन्छ। मूलतः Slopeले सतहको क्षरण र भूमि प्रयोग व्यवस्थापन र अभ्यासहरू नियन्त्रण गर्दछ। यो गाँउपालिकाको Slope आंशिक पहाडी र तराई क्षेत्र रहेको छ । को अधिकांश क्षेत्र गाँउपालिका समतल क्षेत्र हो। Slope नक्सा चित्र नं. 2 मा चित्रण गरिएको छ ।

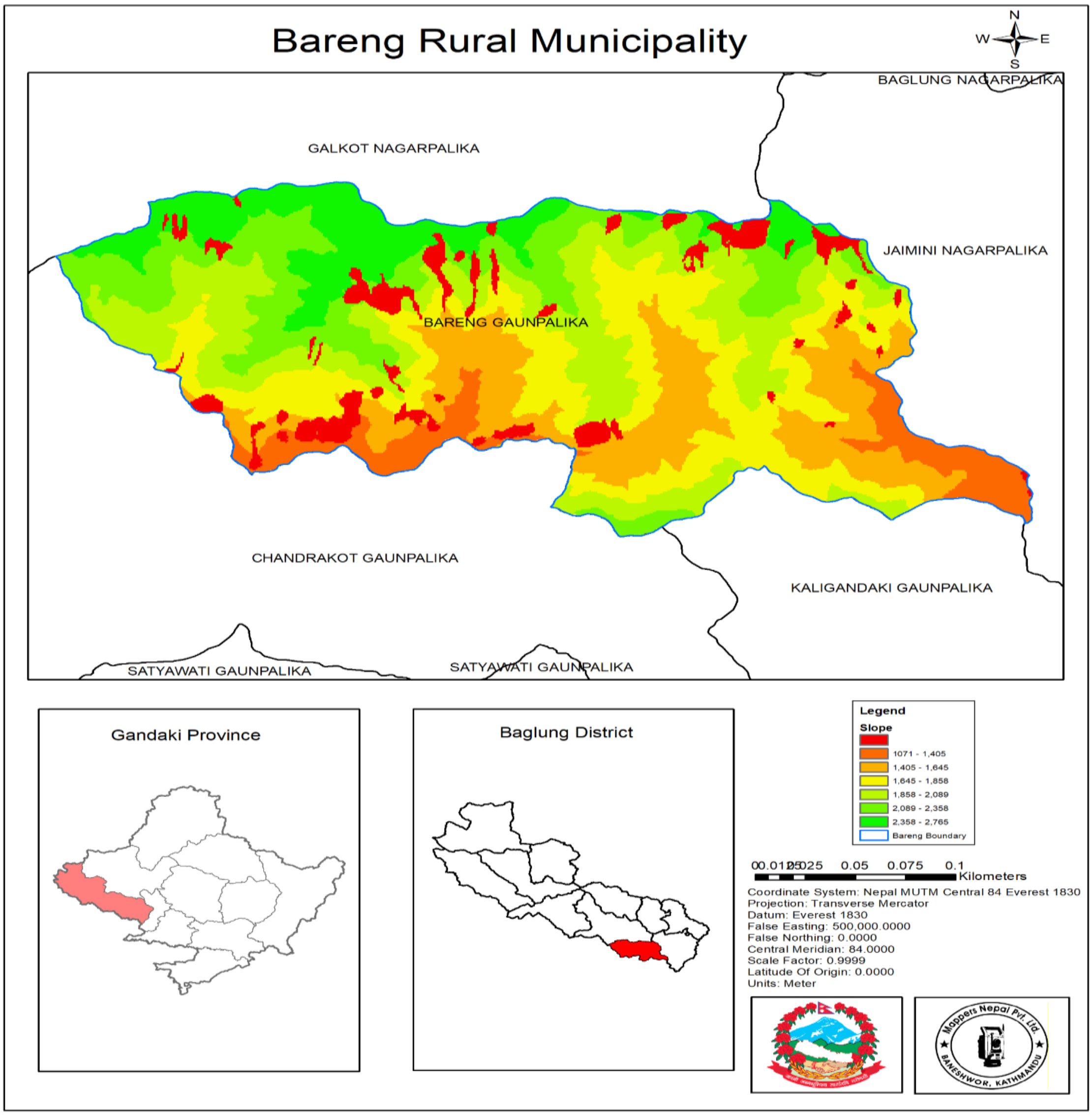

Figure 2 : बरेङ गाउँपालिका Slope नक्सा

२.१.२ उचाई नक्सा

डिजिटल एलिभेसन मोडेलले गाँउपालिकाको भूभागको सतहलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ। यस मा औसत उचाई समुद्री सतह देखि १०७१ मिटर देखि २७७३ मिटर सम्म छ। उचाई नक्सा चित्र नं. 3 मा चित्रण गरिएको छ ।

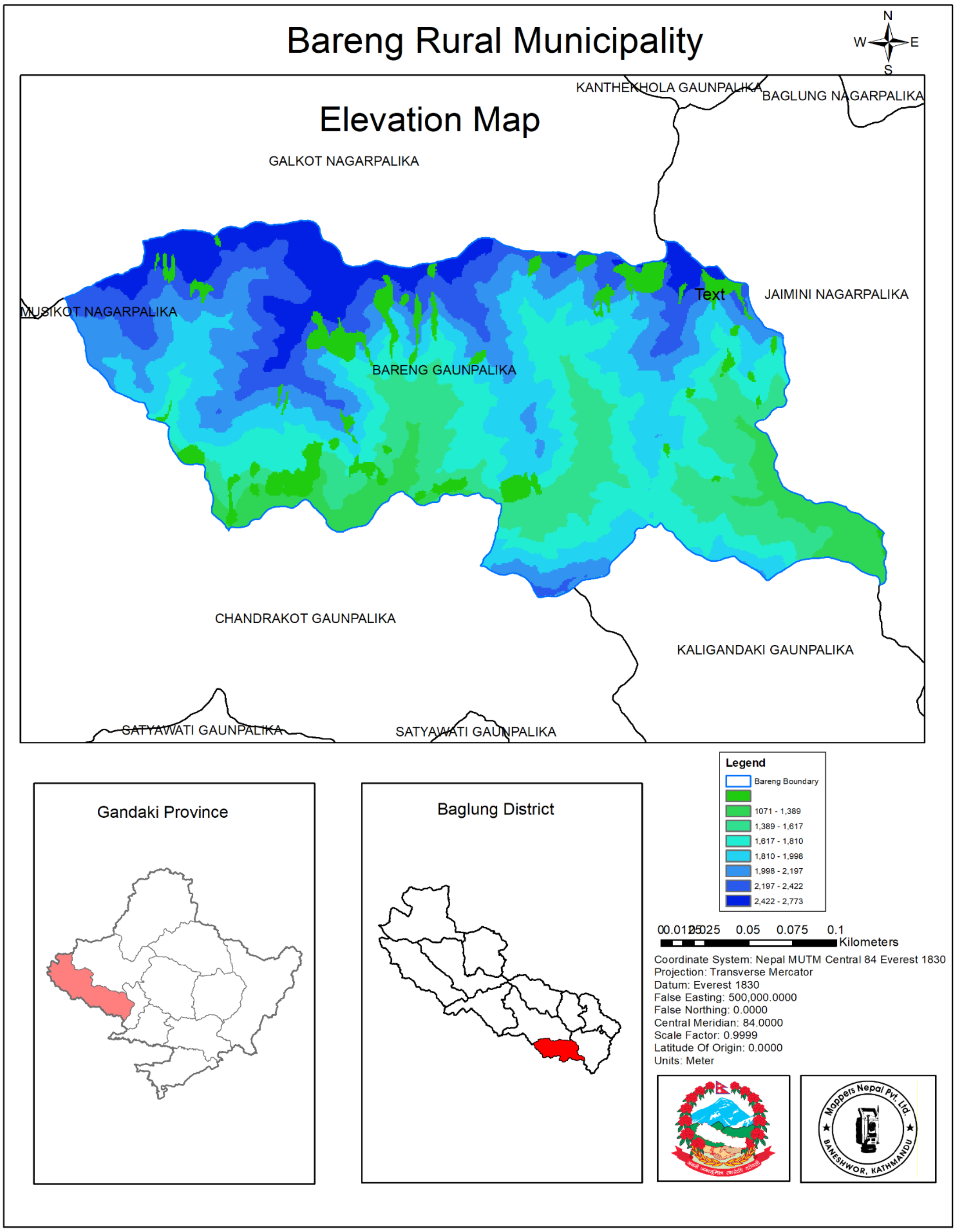

Figure 3 : बरेङ गाउँपालिका उचाई नक्सा

२.१.३ Aspect नक्सा

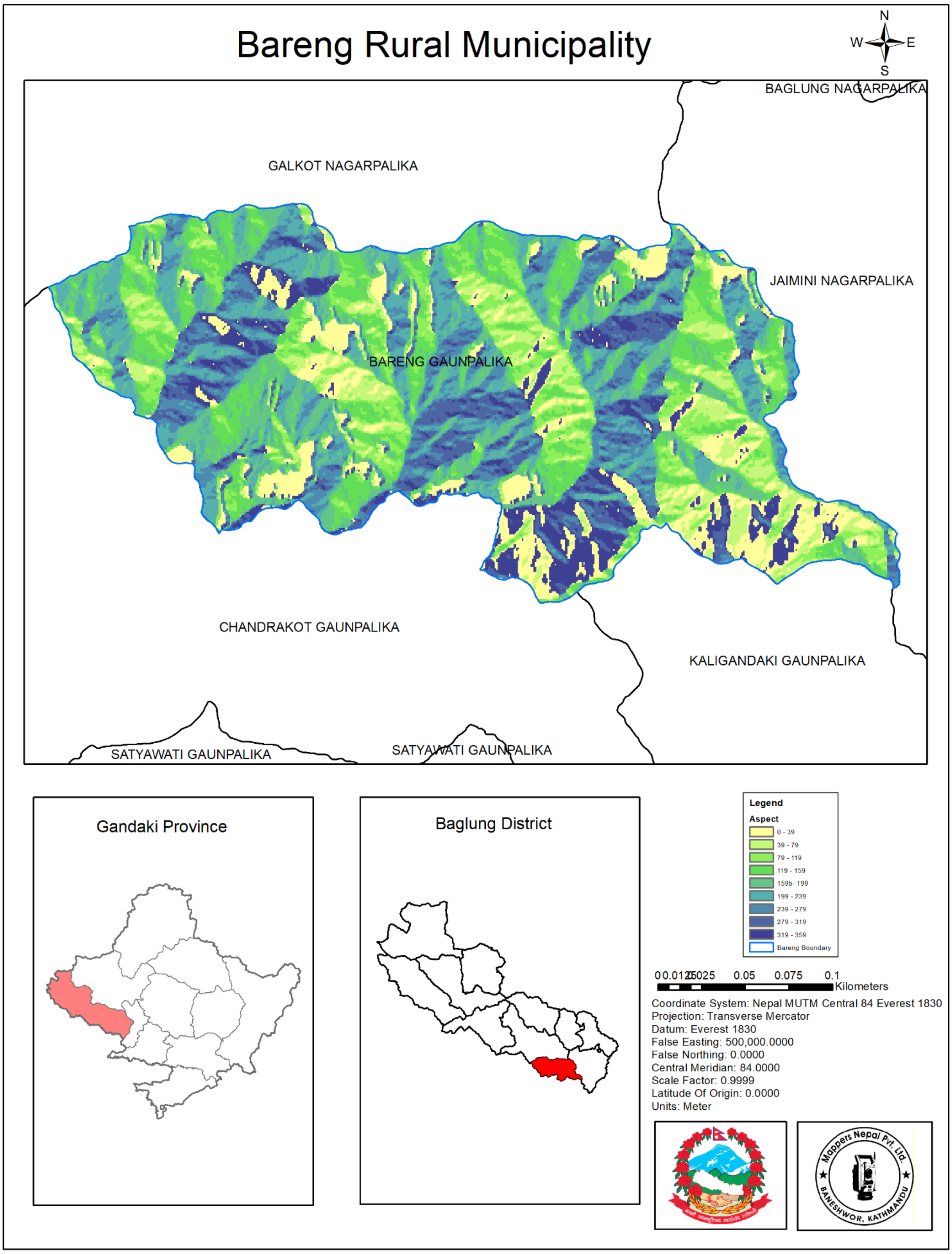

Figure 4 : बरेङ गाउँपालिका Aspect नक्सा

२.१.४ भू उपग्रह तस्विर

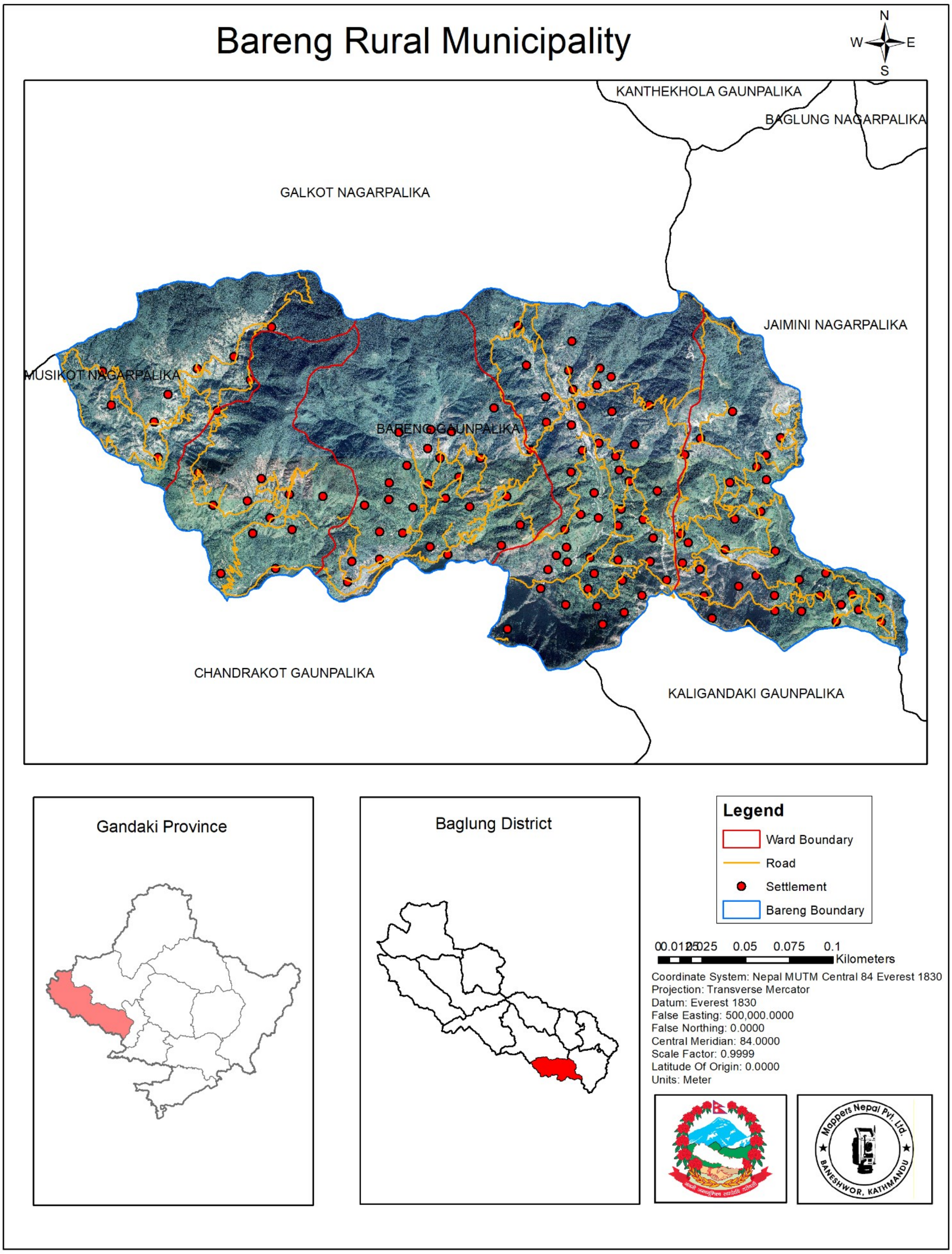

Figure 5 : बरेङ गाउँपालिका भू उपग्रह तस्विर नक्सा

२.१.५ मौसम तथा हावापानी

जलवायुको हिसाबले यस गाउँपालिकाको बेशी क्षेत्रमा उष्ण तथा पहाडि क्षेत्रमा समशितोष्ण प्रकारको हावापानी रहेको छ। प्रदेशीय हावापानी पाइएता पनि बाह्रै महिना एकैनासको हावापानी छैन । चैत्र महिनादेखि आश्विनको सुरुसम्म गर्मी हुन्छ । आश्विन, कार्तिक र फागुनमा यहाँको हावापानी समशितोष्ण हुन्छ भने मंसिर, पौष र माघमा निकै जाडो हुन्छ । जेष्ठको अन्त्य देखि आश्विनको सुरुसम्म मनसुनी वायुका कारण प्रशस्त वर्षा हुने गर्छ । गर्मीयाममा यहाँको औषत ताफक्रम अधिकतम ३१ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्छ भने न्यूनतम २ डिग्री सेल्सियस सम्म पुग्न जान्छ ।

२.१.६ प्राकृतिक जोखिम र वातावरण

गाउँपालिकाको केहि सिमित भू–भाग बेशी, केहि शिवालिक र मुख्यतया पहाडि क्षेत्र रहेको छ । भू–आकृतिमा भएको यस फरकअनुसार यस गाउँपालिकालाई तीन क्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

(क) बेशी

नदिले बनाएका फाँटहरुका साथसाथै केहि ठूला खोलाहरुले बनाएको भाग नै यस क्षेत्रमा पर्दछन्। पहाडको फेदमा रहेको खुल्ला समथर खेति योग्य जमिन यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछ । भौगर्भिक इतिहासको पछिल्लो चरणमा निर्मित भूभाग भएको हुँदा यो क्षेत्र कमजोर र भूस्खलनशील रहेको छ ।

(ख) शिवालिक क्षेत्र

यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू–भाग शिवालिक क्षेत्रमा पर्दछ । यहाँको भू–भाग पत्रे चट्टान एवं माटो ढुंगा को समिश्रणलेभरिएको छ । यस भू–भागमा वनजङ्गलको मात्रा अत्यधिक छ । योमानव वस्तीको प्रधानता रहेको क्षेत्र हो । समुद्री सतहबाट १००० देखि १५०० मिटर सम्मका मोडदार पहाडहरु यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् ।

(ग) पहाडी भू**–**भाग

समुन्द्री सतहबाट १,५०० मि. देखि २,७७३ मिटर सम्म उचाई रहेको यो भू–भाग कडा चट्टान कठिन धरातलीय स्वरुप भएका कारण मानव वस्ती यहाँ कम रहेको छ । उच्च पहाडी श्रृंखलाहरु र झाडि बुट्यानले यस क्षेत्रलाई ढाकेको छ ।

२.१.७ बरेङ गाँउपालिकाको भूमि क्षमता

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका सम्भाव्यता र अवसर अन्तर्गत व्यवसायीक जडिबुटी उत्पादन, उन्नत जातका पशुपालन, पंक्षीपालन, व्यापार, व्यवसाय, नोकरी, पर्यटन, होमस्टे, आधुनिक कृषि व्यवसाय जस्ता थप आर्थिक विकासका सम्भाव्य क्षेत्रहरू रहेका छन्।

२.१.८ बरेङ गाँउपालिकाको सामाजिक-आर्थिक अवस्था

सामाजिक अवस्थाले समाजका विभिन्न पक्षहरूलाई चित्रण गर्छ। जनसंख्याको आधारमा उमेर र लिङ्ग, जनसंख्या वृद्धि, जात/जाति, भाषा, धर्म र साक्षरताका आधारमा यस गाँउपालिकाको सामाजिक अवस्थालाई उजागर गर्ने प्रयास गरिएको छ। यस गाउँपालिकामा विभिन्न जातजाती तथा धर्म मान्ने व्यक्तिहरुको बसोबास रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को तथ्याङ्क अनुसार सबैभन्दा बढी मगर जाति ५,०९९ जना (३५.१८ प्रतिशत), दोस्रोमा क्षेत्री ३,००० (२०.७० प्रतिशत) र तेस्रोमा ब्राह्मण (पहाडी) २,२९० (१५.८० प्रतिशत) हरुको बसोबास रहेको छ। औषत पारिवारिक आम्दानीमा कृषि व्यवसायको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा रहेको छ र स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अन्य मुख्य श्रोत स–साना व्यापार व्यवसाय, साना घरेलु उद्योग, सेवामुलक व्यवसाय, नोकरी साथै विकल्पमा वैदेशिक रोजगारी पनि एक हो। परम्परागत प्रणालीको कृषि व्यवसायको विकल्प खोजिरहेका यहाँका बासिन्दाहरुमा त्रमश आधुनिकताको प्रभाव पर्न थालेको देखिन्छ । स्थानीय जनशक्ति मजदुरी तथा अध्ययनका लागि विदेशिने क्रम बढिरहेको छ । यस गाउँपालिकामा माध्यामिक तह सम्म शिक्षा प्रदान गर्ने शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन्। योजनाबद्ध विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा कठिनाई तथा आवश्यक आर्थिक व्यवस्थापनमा कठिनाई हुनुले यस गाउँपालिका क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन सकिरहेको देखिँदैन । विभिन्न समुदाय, जातजातीका मानिसको बसोबास रहेको यस क्षेत्रमा विभिन्न चाडपर्व मनाउने गरिन्छ । दशैँ, तिहार, साउने र माघे सक्रान्ति, तिज, महाशिवरात्री, चैते दशै, होली, बुद्धजयन्ती, क्रिष्मस आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वको रुपमा रहेको पाईन्छ ।

२.१.९ बरेङ गाँउपालिकाको कृषि अवस्था

यस गाउँपालिकामा ३३.८९ वर्ग कि.मि. जमिन खेतीपातीको लागि उपयोग भएको देखिन्छ। त्यस्तै ३९.३१ वर्ग कि.मि. जमिन वनजंगलले ओगटेको छ भने ०.८२ वर्ग कि.मि. जलक्षेत्रले ओगटेको छ। गाउँपालिकाको ठूलो क्षेत्रफल पहाडी भूभागले भरिएको हुँदा कृषिका लागि उपयोगी क्षेत्र धेरै छैन। सामान्यतः कृषि प्रणालीमा मुख्य अन्न बालीहरु धान, मकै, गहुँ, कोदो, फापर, आलुआदि हुन्। यस्तै दलहन बालीमा

मास, वोडी, केराउ उत्पादन हुने गर्दछ। तेलहन बालीमा तोरी, अर्सी, तिल, भटमास उत्पादन गरिन्छ भने तरकारी खेती आलु, प्याज, काउली, वन्दा, लसुन लगायत प्रमुख खाद्य तथा नगदे बाली हुन्र यीनको उत्पादकत्व पनि बढी छ। गाउँपालिकामा सबैभन्दा धेरै क्षेत्रमा खाद्यान्न र फलफूल बाली लगाइने गरेको छ भने तुलनात्मक रुपले न्यून क्षेत्रमा दलहन र मसला बाली लगाइने गरेको छ ।

२.१.१० बरेङ गाँउपालिकाको पूर्वाधार र सेवाहरू

उद्योग, व्यापार, सञ्चार, विद्‌युत, स्वास्थ्य, शिक्षा, बजार, प्रविधि, खानेपानी आयोजना आदि अन्य क्षेत्रको विकास गर्न यातायातको विकास अति आवश्यक छ। राम्रो यातायातले बजार विस्तार गर्न र रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्न मद्दत गर्छ। यो यातायात मार्फत मात्र हामी उपलब्ध स्रोत र साधनको राम्रो उपयोग गर्न सक्छौं। यातायातका राम्रो साधन नै गाँउपालिकाको मेरुदण्ड हो । यातायातको विकासले गाँउपालिकाको समग्र अवस्था झल्काउँछ । यस गाँउपालिकामा सडकको राम्रो सञ्जाल छ । संविधानको व्यवस्थाअनुसार सरकारले आफ्ना स्वास्थ्य चौकी र स्वास्थ्य केन्द्रमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र सुविधा निःशुल्क गरेको छ ।

२.१.११ बरेङ गाँउपालिकाको सम्पदा, संस्कृति र पर्यटनको अवस्था

बरेङ गाउँपालिका सँस्कृति र कलाका दृष्टिकोणले धनी गाउँका रुपमा रहेको छ। गाउँपालिकामा विभिन्न किसिमका जातजाति, धर्म र भाषाभाषी बोल्ने परिवारहरुको बसोबास रहेको छ। यस गाउँका अधिकांश मानिसहरूले धर्मको रुपमा सनातन हिन्दु धर्मलाई स्वीकारेको देखिन्छ। यद्यपि मगर समुदायको भने आफ्नै भाषा, रहनसहन, भेषभूषा एवं परम्परा र संस्कार रहेको पाईन्छ मगरहरु यहाँका आदिवासी समुदायहरु हुन्। पहाडी समुदायहरूबाट वेदमूलक आर्य–संस्कृतिका विधि–विधान र धर्म शास्त्रहरु जस्तै रामायण, महाभारत, पूराण आदि ग्रन्थहरूको आधार मानी ती बिषयवस्तुहरूलाई लोकभाषा, लोकलय, लोकधुन, र लोकशैलीमा ढालेर लोकजीवनको सेरोफेरोसित तादात्म्य मिलाई आफ्नोपन झल्काउने गरी दोहोरी, लोकगीत आदिको रुपमा विभिन्न विशिष्ट अवसरहरूमा प्रस्तुत गरिन्छ । यो समुदायको विशेष पहिचान नै आफ्नो विशिष्ट भाषिक र सांस्कृतिक मौलिकपना नै हो। संचार माध्यमको व्यापक विकास र विस्तारका साथै पश्चिमा सँस्कृतिको प्रभावका साथै विद्यमान सबै कला, सँस्कृतिकोअध्ययन र संरक्षणको अभावका कारण कतिपय कला, सँस्कृति, परम्परा अमूर्त र लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका छन्। यद्यपी यस गाउँपालिकाको नौमति बाजा जिल्लामै अत्यन्त प्रसिद्ध रहेको छ । यस

बाहेक लोकभजन, दोहोरी, झ्याउरे, सोरठी, मारुनी, देउसी, भैलो यहाँका लोक सँस्कृतिका उदाहरणहरु हुन्।

बरेङ गाउँपालिका एक मध्य पहाडी श्रृङ्खलामा अवस्थित रमणिय स्थान मात्र नभएर यहाँको मौलिक मगर संस्कृति तथा सामाजिक, धार्मिक तथा जातिय विविधताले सिर्जना गरेको सुन्दरता पर्यटक आकर्षणको एक सबल पक्ष हो । यस बाहेक यहाँका ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरुको प्रचारप्रसारका साथै भौतिक प्रर्वद्धन गरी यातायातको राम्रो सुविधा प्रदान गर्न सके विकासमा थप टेवा पुग्न जाने निश्चित छ । प्राकृतिक ताल, तलैया, तथा नदीहरु र हरियाली, अत्यन्तै नजिकबाट अवलोकन गर्न सकिने हिमश्रृङखलाहरुको रमणीयतामा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरुको आकर्षण हुने गर्दछ । भौगोलिक कालक्रमको इतिहासमा यहाँ बग्ने साना र ठूला खोला तथा नदीहरु पहाडी थुम्काहरु, भञ्ज्याङ, चौतारी र पोखरीहरुको निर्माण हुन गएको छ ।

२.१.१२ बरेङ गाँउपालिकाको जोखिम र बसोबासको लागि सुरक्षित क्षेत्रहरू

गाउँपालिकाका नदी तथा खोला किनारका भागहरु भूक्षयको दृष्टिकोणले संवेदनशिल क्षेत्रमा पर्दछ। मानिसको गाउँपालिका क्षेत्रमा परिरहेको वनविनासको चाप, अनियन्त्रित डढेलो, चरीचरन राख्ने प्रवृति एवं अव्यवस्थित ढंगले ढुंगा तथा बालुवाहरू झिक्नाले प्राकृतिक सन्तुलन बिग्रन गई बस्ती एवं खेती तर्फ अनियन्त्रित भू–क्षयको प्रकोप केन्द्रीत भएको छ । खोलाको क्षमताभन्दा बढी मात्रामा नदीजन्य वस्तु निकासी भएकोले खोलाको सतह गहिँरिदैं जाँदा आसपासका क्षेत्रहरुमा कटान तथा भू–क्षयको सम्भावना बढ्दो देखिन्छ। मूलतः गाउँपालिकाका भिरालो पाखा र अवैज्ञानिक किसिमले बाटोहरु विस्तार भएका क्षेत्रको वरिपरी नै केन्द्रीत भएर रहेको मानव बस्तीको मानवीय गतिविधिले र अनुत्पादक पशुहरूको चापले यो संवेदनशिल क्षेत्रमा भूक्षयको दृष्टिकोणले प्रतिकुल प्रभाव पारेको छ।

धरातलीय उचाईको विविधताले गर्दा यहाँ केहि वेसी देखि मूलतः पहाडी भू–भाग रहेको छ । तल्लो क्षेत्रहरु जिल्लाकै प्रमुख उत्पादन क्षेत्रहरु पनि यस बरेङ गाउँपालिकामा पर्दछन्। माटो पाँगो एवंम दोमट भएको हुँदा उत्पादन राम्रो हुन्छ । उच्च पहाडी क्षेत्रमा कडा खालको बलौटे रातोमाटो र चुनढुङ्गा मिसिएको माटो भएकाले यस क्षेत्रमा भु–क्षय पहिरो जाने संभावना कम हुन्छ भने मध्य भागमा पत्रे

चट्टानमा रातो माटो मिसिएको माटो बढी भएको हुँदा भु–क्षय र पहिरोको दृष्टिले बढी संवेदशील मानिन्छ । भौगोलिक हिसाबले कमजोर भुभाग र मध्यम खालको जलाधारीय अवस्थालेगर्दा यस गाउँपालिकामा पनि वर्षेनी भू–क्षय, बाढी, पहिरो, नदी कटान हुने गरेको छ । यसरी वातावरणीय असन्तुलनका कारण हुने प्राकृतिक प्रकोपका कारण ठूलो जनधनको क्षती समेत हुने गरेको छ ।

२.१.१३ जनसंख्याको स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार बरेङ गाउँपालिकाको जनसंख्या १४,४९२ रहेको छ जस मध्ये पुरुष ४२.५३ प्रतिशत (६,१६४ जना) र महिला ५७.४७ प्रतिशत (८,३२८ जना) रहेका छन्। यस गाउँपालिकामा पुरुषको तुलनामा महिला १४.९३ प्रतिशतले बढि रहेको पाइन्छ । सोही अनुसार लैंगिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या ७४.०२ रहेको छ । जनघनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटरमा रहेको जनसंख्या) १९३ जना प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या मध्ये ५१.९६ प्रतिशत १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका, ३६.९४ प्रतिशत १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका, र ११.१० प्रतिशत ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहका रहेका छन्। राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार बरेङ गाउँपालिकामा ३,२४० घरपरिवार रहेका छन्। यस गाउँपालिकामा प्रति परिवार औषत ४.४७ जना सदस्य रहेको देखिन्छ ।

Table 1: बरेङ गाउँपालिकाको जनसंख्या २०६८

बरेङ गाउँपालिकाको जनसंख्या २०६८		
महिला	पुरुष	जम्मा
८३२८	६१६४	१४४९२

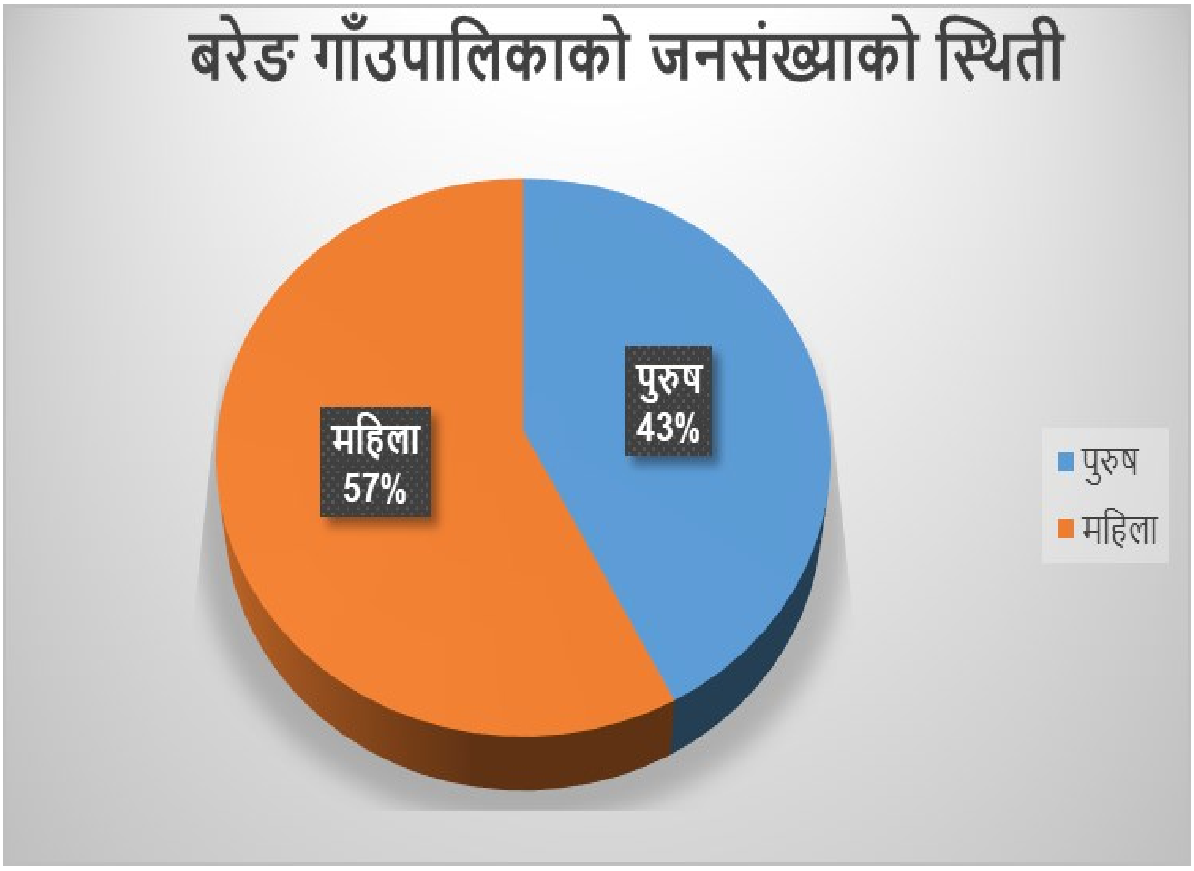

Figure 6 : बरेङ गाँउपालिकाको जनसंख्याको स्थिति (स्रोत: बरेङ गाँउपालिका)

वडागत जनसंख्याको स्थिति

वरेङ गाउँपालिकाको विस्तृत विवरण :-

Table 2 : वरेङ गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्या २०६८

क्र.सं.	नयाँ वडा	समावेश गाविस गाँउपालिका	/जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी.)
१	१	धुल्लुबाँस्कोट(१-९)	३५९४	१४.०९
२	२	हुग्दिशिर(१-९)	४२००	२१.५१
३	३	बाटाकाचौर(१-९)	३८५९	१७.३४
४	४	सल्यान(१-९)	१७२१	१०.९९
५	५	सुखौरा(१-९)	१११८	११.३६
	जम्मा		**१४४९२**	**७५.२९**

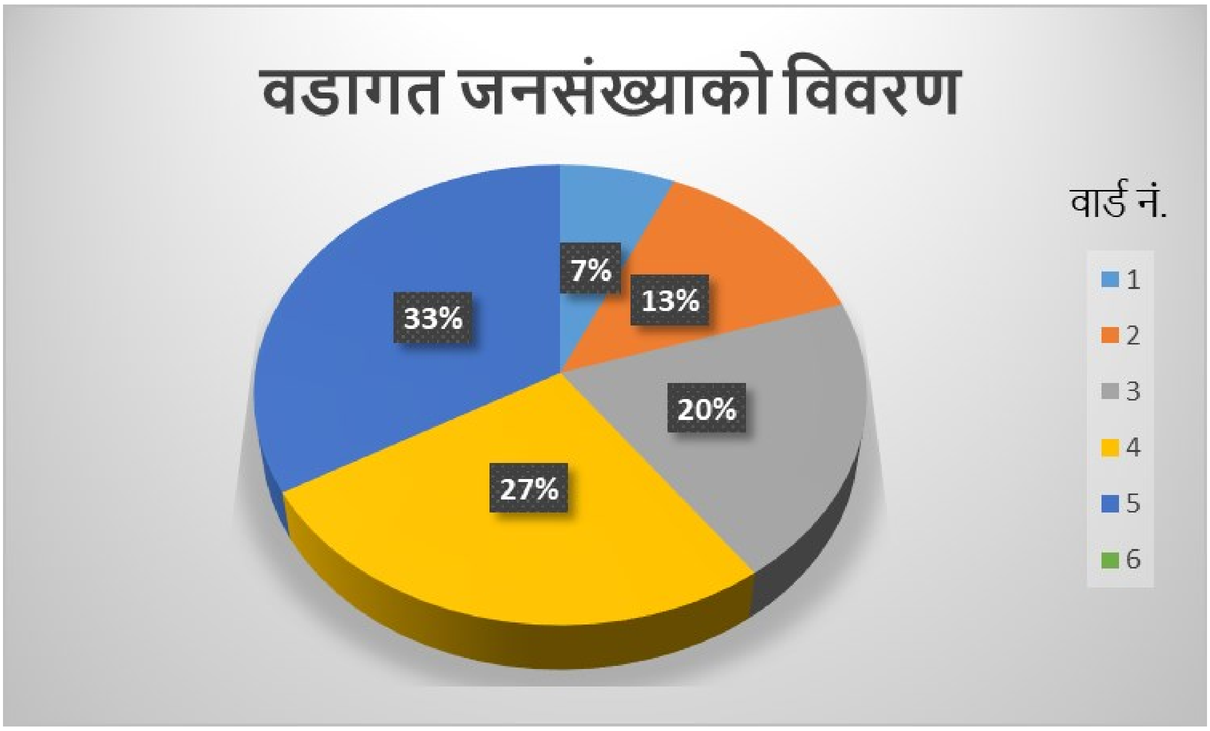

Figure 7 बरेङ गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्याको स्थिति नक्सा (स्रोत: बरेङ गाउँपालिका)

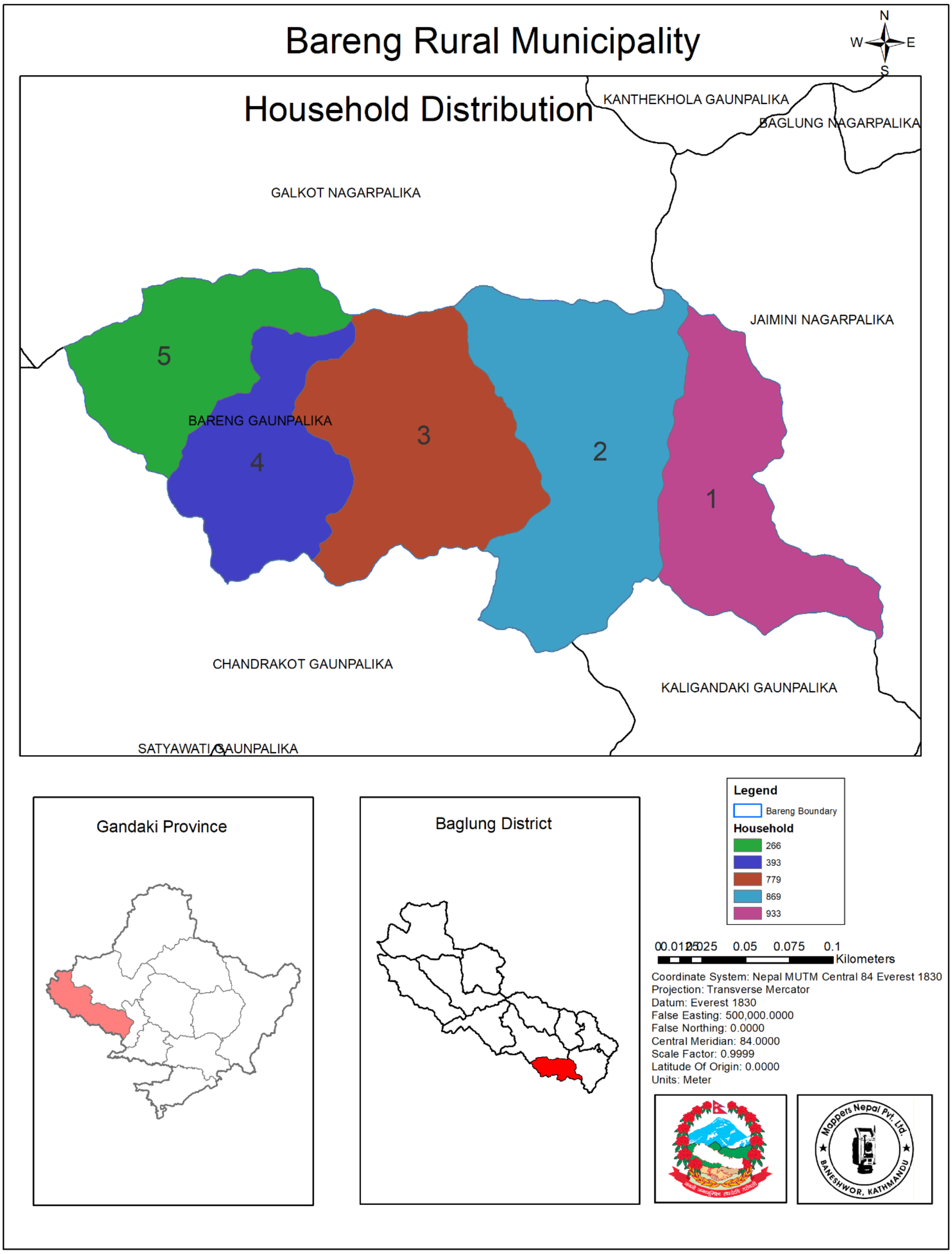

Figure 8 बरेङ गाउँपालिकाको घरधुरी स्थिति नक्सा (स्रोत: बरेङ गाउँपालिका)

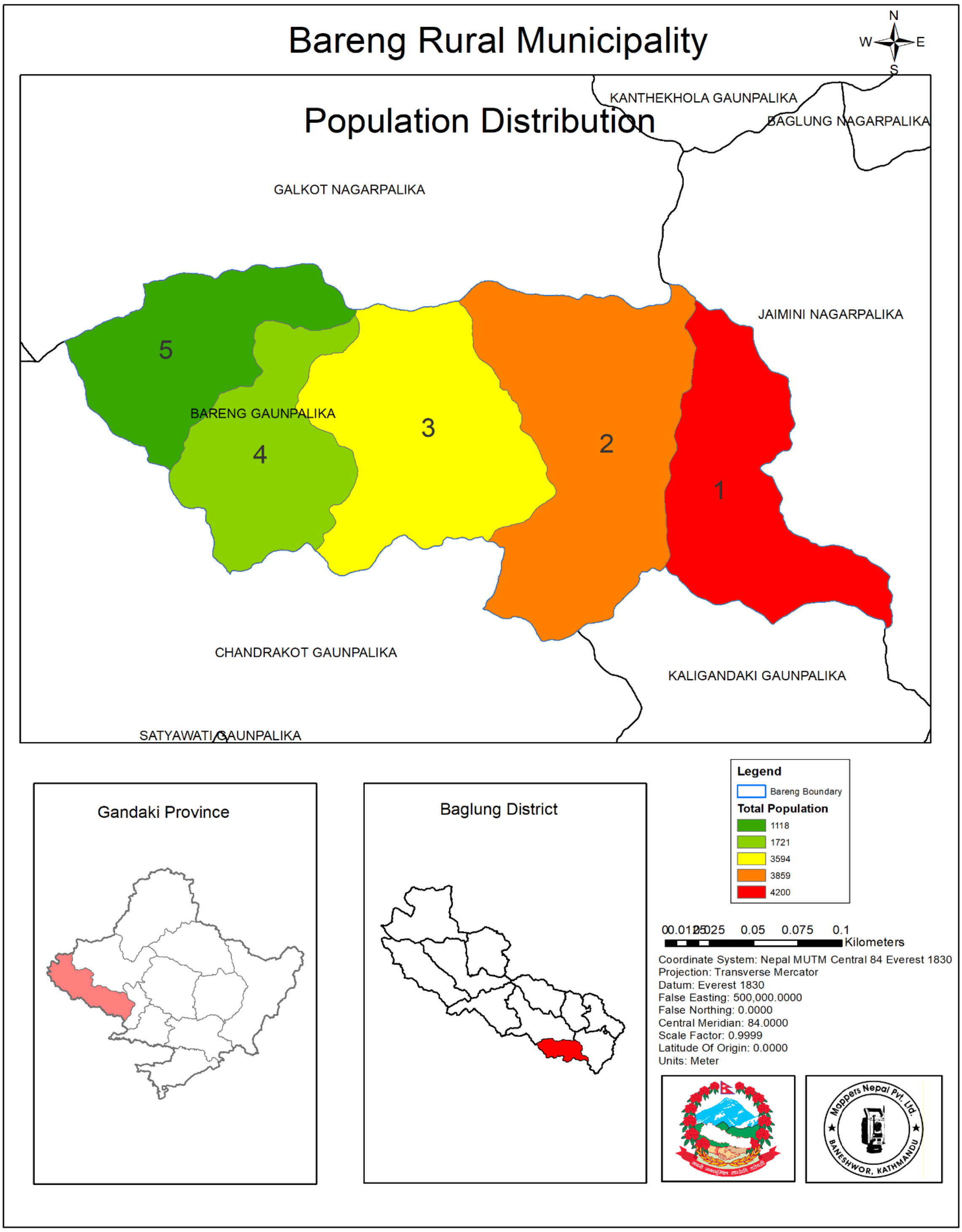

Figure 9 बरेङ गाउँपालिकाको जनसंख्याको स्थिति नक्सा (स्रोत: बरेङ गाउँपालिका)

३ भू उपयोग योजना तयार गर्नुका उदेश्यहरु

भूमिको सदुपयोग गर्नको निमित्त साबिकमा उपयोग भएका जग्गा हरिको उचित प्रयोग गर्नका लागि योजना तयार गर्नेको लागि निन्मानुसरका उधेश्य हरु सुचिबद्द छन।

- कृषियोग्य भूमिको संरक्षण एबम समुचित उपयोग गरी खाद्य सुरक्षा सुनिश्चित गर्न
- बाढी पहिरो र भूकम्प लगायतका प्राकृतिक विपद तथा मानब सिर्जित जोखिमबाट स्वच्छ, सुन्दर, सुविधा सम्पन्न, सुरक्षित वस्ती विकास, योजनावद्ध र दिगो शहरीकरण गर्न भूमिश्रोत र पकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकास गर्न
- प्रविधियुक्त भू-उपयोग सूचना प्रणालीको विकास र पहुँच स्थापना गरी भूमिको वर्गीकरण, भू-उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न
- भूमि र भूमिश्रोतको समुचित उपयोग र व्यवस्थापनबाट वातावरण र भौतिक पूर्वाधार विकास बीच सन्तुलन कायम राख्न

४ भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण योजना तयार पार्ने पद्धतिको प्रवाह चार्ट

बरेङ गाँउपालिकाको भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण गर्नको लागि निम्नानुसारको पद्दति तथा प्रवाह चार्ट प्रयोग गरिएको छ ।

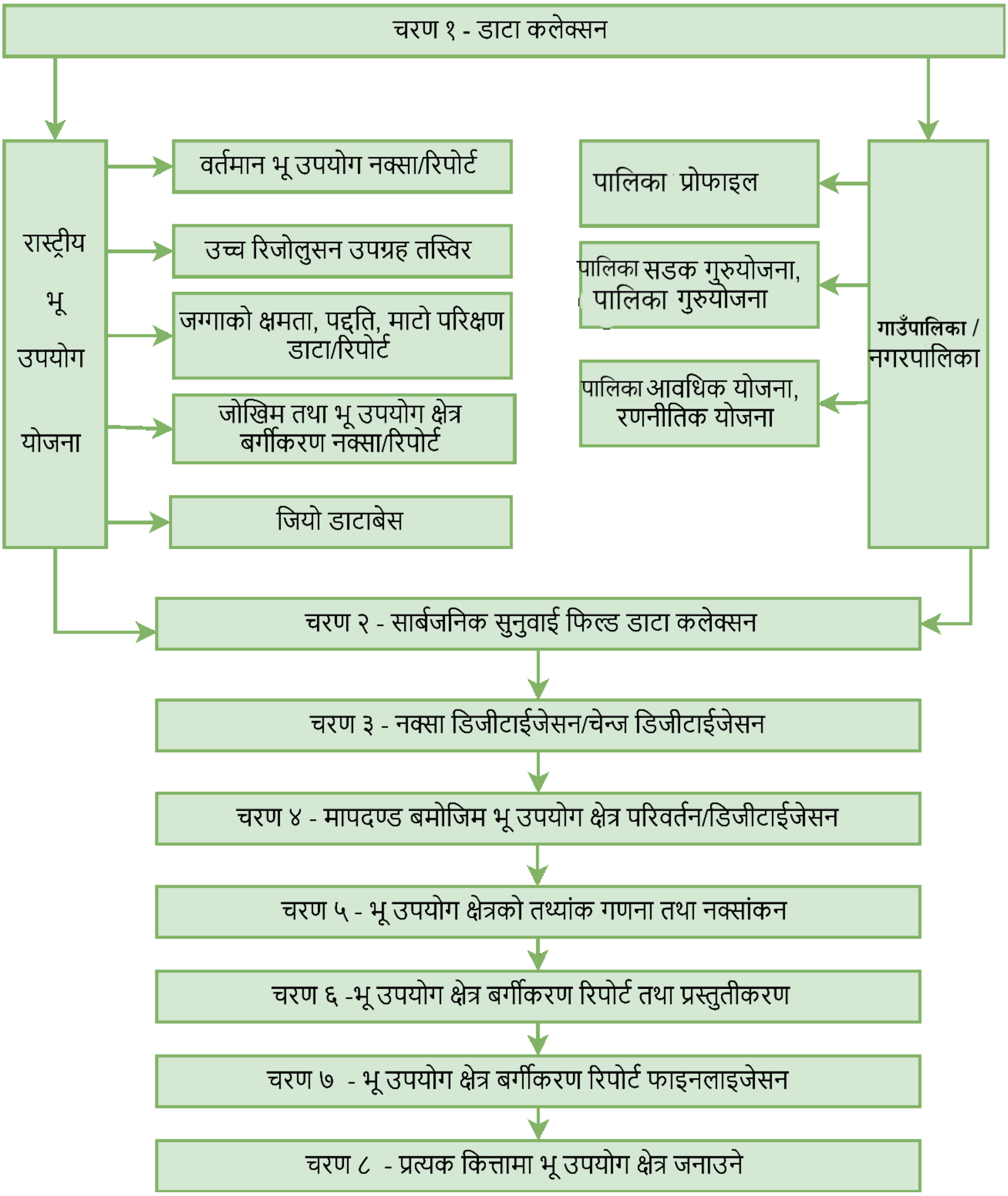

Figure 10 भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण योजना तयार पार्ने पद्दतिको प्रवाह चार्ट

५ भूमिको उपयोगको स्थिति

उच्च-रिजोल्युसन स्याटेलाइट छविलाई विस्तृत क्षेत्र भ्रमणहरू र अन्य अवस्थित नक्सा र प्रकाशनहरूबाट सन्दर्भहरू लिएर व्याख्या गरिएको थियो। गाँउपालिकामा १० भूउपयोग वर्ग रहेको पाइएको छ । हालको भू-उपयोग तालिका र तथ्याङ्कले कृषिले क्षेत्रफल (५१.३८९%) र आवासीय क्षेत्र (१.००५%), रिभराइन लेक र मार्स क्षेत्र (१.६०१%) र सार्वजनिक सेवा क्षेत्र (१.३९५%) समेटेको देखाउँछ। त्यसैगरी यस गाँउपालिकाको बाँकी भूउपयोग क्षेत्र अन्य (०.००%), औद्योगिक क्षेत्र (०.००१%), वन क्षेत्र (४४.५५%), खानि तथा खनिज क्षेत्र (०.०३८%) र ब्याबसायिक क्षेत्र (०.००७%)ले समेटेको छ। सांस्कृतिक/पुरातात्विक भूमि प्रयोग वर्ग सम्भावित रूपमा महत्त्वपूर्ण छैन। नापी विभागबाट प्राप्त डिजिटल नक्शा तथा तथ्याङ्क अनुसार हालको भूउपयोगको स्थिति निम्न अनुसार रहेको छ । तल तालिका नं: 4 मा तालिकबद्द गरिएका क्षेत्रहरु क्रमश: कृषि क्षेत्र, ब्यबसायिक क्षेत्र, सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र, वन क्षेत्र, नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र, औधोगिक क्षेत्र, सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र र अन्य क्षेत्र मा बर्गीकरण गरिएको छ ।

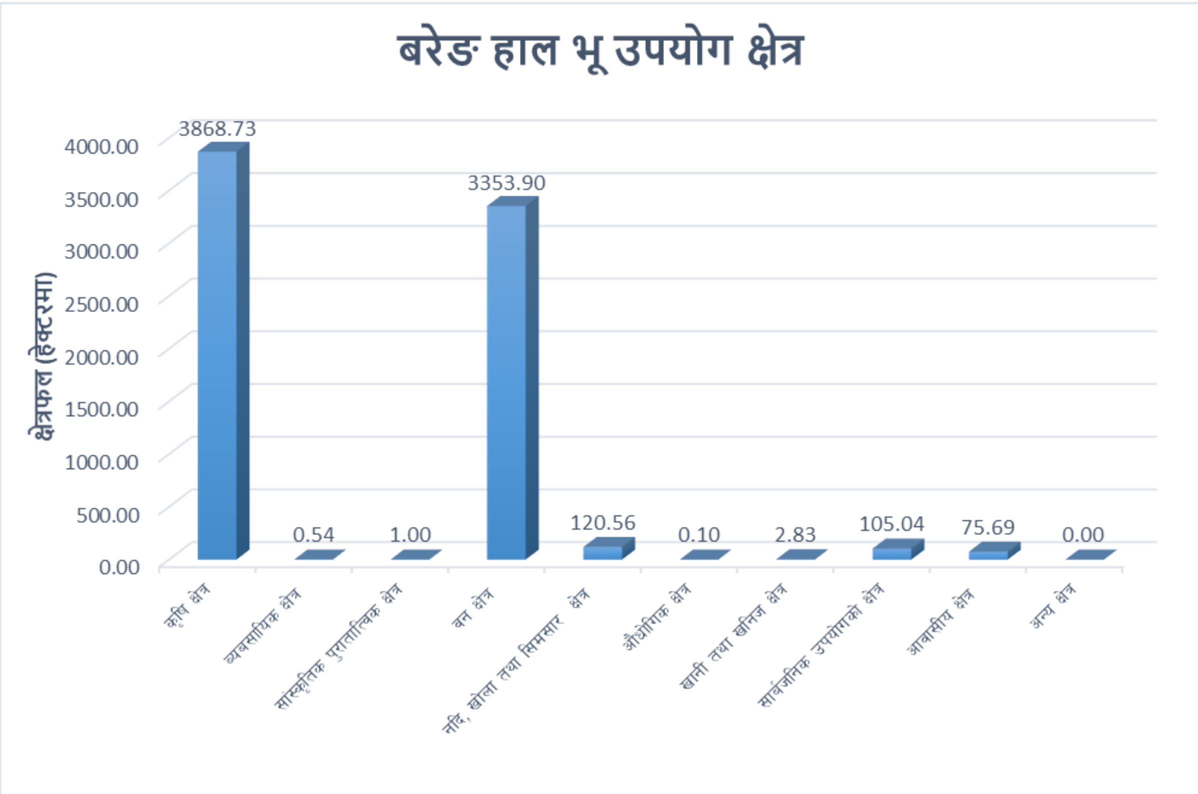

Figure 11: बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र २०७९

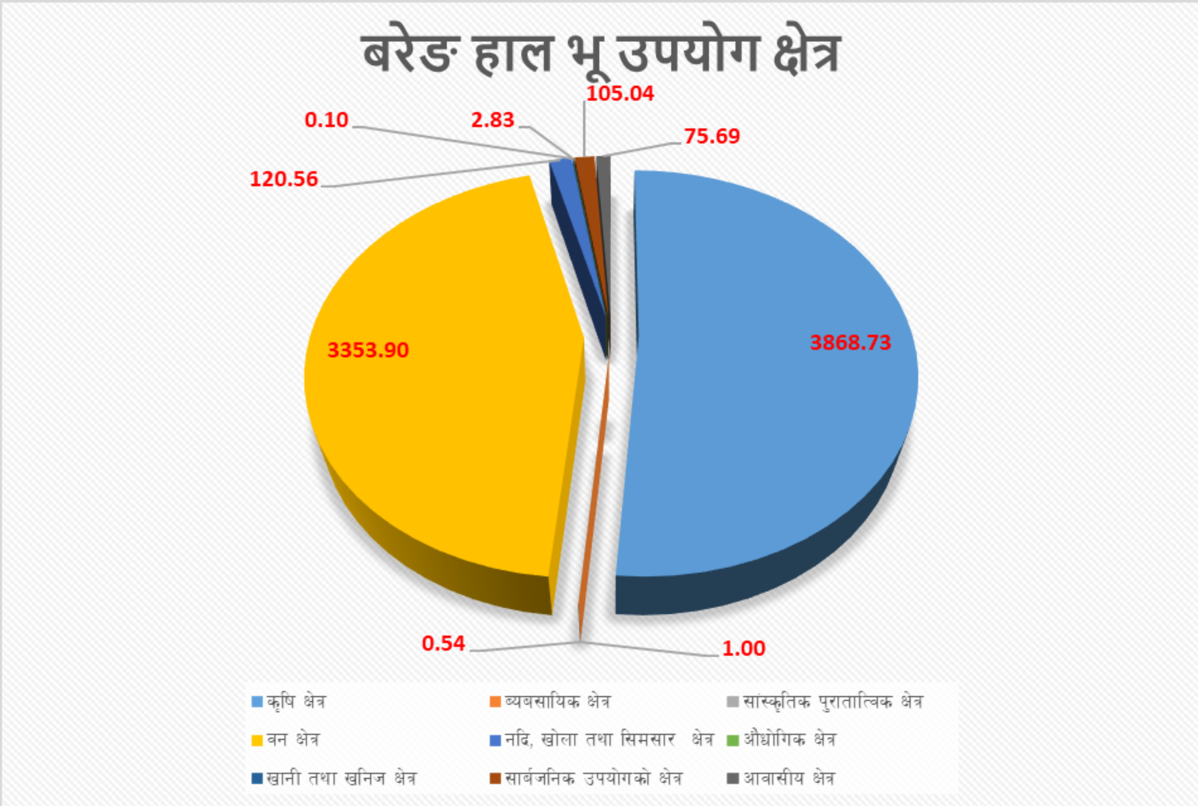

Figure 12 : बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा (२०१७)										
वडा न.	कृषि क्षेत्र	ब्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
१	९०१.७९	०.००	०.००	३६१.०८	२६.४	०.०१	९०.८३	२२.६४	५.९४	
२	१२२४.७६	०.०४	०.००	८२५.३३	३२.८	०.०७	३८.४६	२२.०९	७.१४	
३	७१७.९४	०.००	०.२९	९३५.१८	३८.२३	०.०६	३७.७७	१.२८	३.२९	
४	४६०.७६	०.००	०.००	५२६.६४	१४.२४	०.००	८५.४२	७.३१	४.२६	
५	४३६.९१	०.००	०.००	६६९.१७	९.४५	०.००	७.००	११.७७	२.०३	

Table 3: बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र(स्रोत: राष्ट्रिय भू उपयोग योजना २०१७)

गाँउपालिकामा दर्ता भएका साबीक र हालको सडक तथा अन्य क्षेत्रको पहिचान गरि तिनको अधिकार क्षेत्र पहिचान गरि वडा गत भूउपयोग बर्गीकरण कायम भएको छ उक्त कायम भएको भूउपयोगको स्थिति निम्न अनुसार रहेको छ ।

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा (२०७९)										
वडा न.	कृषि क्षेत्र	ब्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
१	९४९.६३	०.१८	०.११	३८५.२६	२६.३५	०.०१	०.००	२९.५४	१७.६१	
२	१२२५.४१	०.१५	०.०५	८३८.६६	३२.७६	०.०७	०.२६	३०.०५	२३.२८	
३	७२२.११	०.०७	०.५५	९३३.७	३७.९६	०.०२	२.०५	१६.३९	२१.२	
४	५३९.७७	०.०१	०.१३	५२६.०४	१४.१	०.००	०.००	१२.८८	५.६९	
५	४३१.८१	०.१२	०.१६	६७०.२४	९.४	०.००	०.५२	१६.१७	७.९१	

Table 4: बरेङ गाँउपालिका २०७९ को भूउपयोगको स्थिति

भू उपयोग	कृषि क्षेत्र	ब्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	अन्य क्षेत्र
	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)									
राष्ट्रिय भू उपयोग योजना	३७४२.१६	०.०४	०.२९	३३१७.४०	१२१.१०	०.१४	०.००	६५.०९	२२.६५	२५९.४७
भू उपयोग 2079	३८६८.७३	०.५३	०.९९	३३५३.८९	१२०.५६	०.१०	२.८२	१०५.०४	७५.६८	०.००
क्षेत्र परिवर्तन(प्रतिशत) २०१७-२०२३	३.३८	१२२५.००	२४१.३७	१.०९	-०.४४	-२८.५७		६१.३७	२३४.१२	-१००.००

Table 5: बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग २०१७ र भू उपयोग २०७९ को तुलना

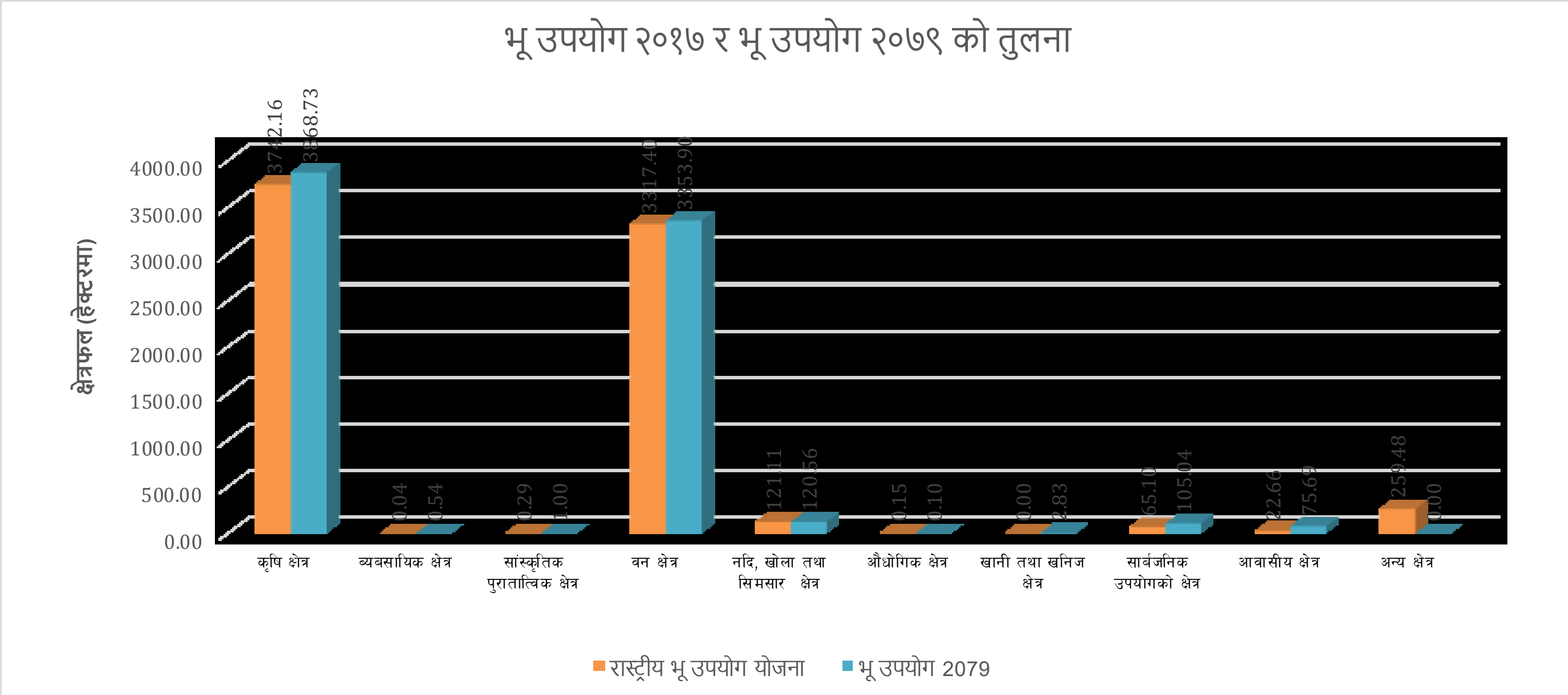

Figure 13: बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग २०१७ र भू उपयोग २०७९ को तुलना

तालिका नं: 5 अध्ययन गर्दा सबैभन्दा धेरै आवासिय क्षेत्र २४.४८% ले परिवर्तन भएको छ, ब्यबसायिक क्षेत्र ८.५९ % ले परिवर्तन भएको छ, सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र ०.२६ % ले परिवर्तन भएको छ । यी दुइ घटनाक्रम बिचको भू उपयोग लाई माथीको चित्रमा यथार्थपरक ढंगले चित्रण गरिएको छ ।

स्थानिय भूउपयोग परिषद बाट स्वीकृत भएको भूउपयोग योजना अनुरुप वडा गत भूउपयोग बर्गीकरण सीमाको सीमाको निर्धारण पश्चात कायम भएको भूउपयोगको स्थिति निम्न अनुसार रहेको छ ।

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा										
वडा न.	कृषि क्षेत्र	व्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
१	९१२.४	७.०१	०.११	३८५.२	२६.३५	०.०१	०	२९.५४	४८.१३	
२	११६८	५.३९	०.०५	८३१.४	३२.७६	०.०७	०.२६	३०.१	८३.०४	
३	७०३.२	३.१२	०.५६	९३३.७	३७.९६	०.०२	२.०५	१६.३९	३७.०२	
४	५२६.४	१.५२	०.१३	५२६	१४.१	०	०	१२.८८	१७.५५	
५	४२९.१	०.१२	०.१६	६७०.२	९.४	०	०.५२	१६.१७	१०.६६	

Table 6: भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण

भू उपयोग	कृषि क्षेत्र	ब्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	अन्य क्षेत्र
	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)									
राष्ट्रिय भू उपयोग योजना	३७४२.१६	०.०४	०.२९	३३१७.४	१२१.११	०.१५		६५.१	२२.६६	२५९.४८
भू उपयोग २०७९	३८६८.७३	०.५४	१.००	३३५३.९	१२०.५६	०.१	२.८३	१०५.०४	७५.६९	
भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण	३७३८.७७	१७.१६	१.०१	३३४६.४६	१२०.५६	०.१	२.८३	१०५.०९	१९६.४	

Table 7: बरेङ गाँउपालिका राष्ट्रिय भू उपयोग परियोजनाबाट प्राप्त क्षेत्रफल, भू उपयोग २०७९ र भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पश्चात कायम क्षेत्रफल

भू उपयोग	कृषि क्षेत्र	व्यबसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातातिवक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	अन्य क्षेत्र
	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)									
राष्ट्रिय भू उपयोग योजना	३७४२.१६	०.०४	०.२९	३३१७.४०	१२१.१०	०.१४	०.००	६५.०९	२२.६५	२५९.४७
भू उपयोग 2079	३८६८.७३	०.५३	०.९९	३३५३.८९	१२०.५६	०.१०	२.८२	१०५.०४	७५.६८	०.००
भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण	३७३८.७७	१७.१५	१.००	३३४६.४६	१२०.५६	०.१०	२.८२	१०५.०९	१९६.४०	०.००
क्षेत्र परिवर्तन(प्रतिशत) २०१७-२०२३	३.३८	१२२५.००	२४१.३७	१.०९	-०.४४	-२८.५७		६१.३७	२३४.१२	-१००.००
क्षेत्र परिवर्तन(प्रतिशत) २०१७-वर्गिकरण पश्चात	-०.०९	४२७७५.००	२४४.८२	०.८७	-०.४४	-२८.५७		६१.४५	७६७.१०	-१००.००

Table 8: बरेङ गाँउपालिका राष्ट्रिय भू उपयोग परियोजनाबाट प्राप्त क्षेत्रफल, भू उपयोग २०७९, को भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पश्चात कायम क्षेत्रफल बिचको तुलना

तालिका नं: ८ अध्ययन गर्दा राष्ट्रिय भू उपयोग योजना र भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पश्चात सबैभन्दा धैरै अन्य क्षेत्र २५९.४७ हेक्टरले परिवर्तन भएको छ, ब्यबसायिक क्षेत्र १७.११ हेक्टरले परिवर्तन भएको छ, सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र ४०.०० हेक्टरले परिवर्तन भएको छ । आवासीय क्षेत्र १७४.२६ हेक्टरले परिवर्तन भएको छ । यी तिन घटनाक्रम बिचको भू उपयोग लाई तलको चित्रमा यथार्थपरक ढंगले चित्रण गरिएको छ ।

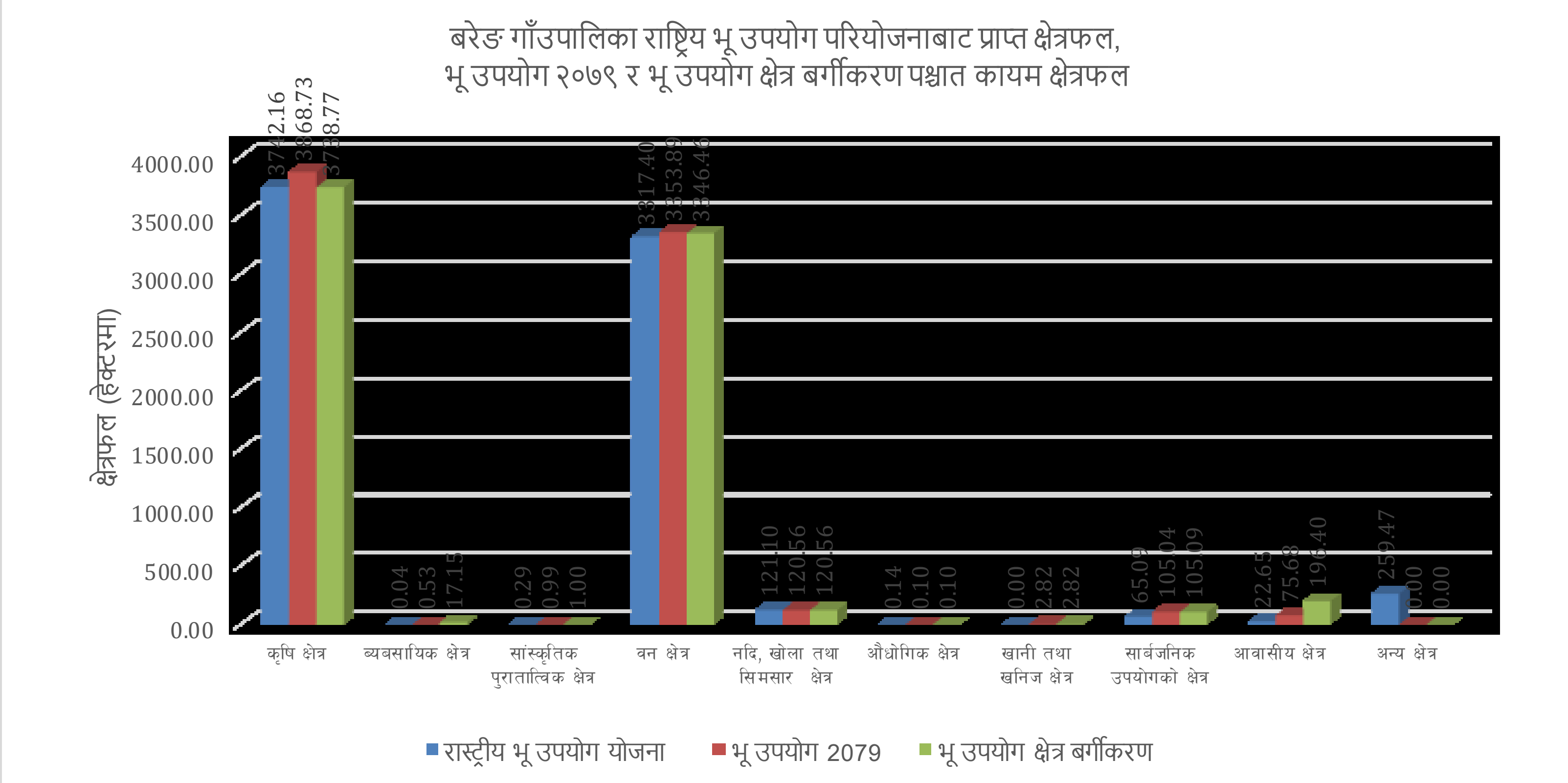

Figure 14: राष्ट्रिय भू उपयोग परियोजनाबाट प्राप्त क्षेत्रफल, भू उपयोग २०७९, को भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण पश्चात कायम क्षेत्रफल बिचको तुलन

६ भू उपयोग योजना तयार गर्नका लागि आवश्यक ऐन नियमहरु

६.१ कानुनी प्राबधान

जग्गाको उचित मुल्यांकन र ब्यबस्थापन गर्नको निमित्त बिभिन्न समयमा ऐन, नीति, नियमावली र नियमहरुलाई परिमार्जित गरिएको छ ।

१. भूमि सम्बन्धि ऐन, २०२१
२. भू-उपयोग नीति , २०६९
३. भू-उपयोग नीति , २०७२
४. जमिन वर्गीकरण : जग्गा (नापजाँच) ऐन, २०१९ र जग्गा (नापजाँच) नियमावली २०५८ बमोजिम एकसरो नापी हुँदा जग्गालाई धनाहर वा पाखोबारी अन्तर्गत अब्बल, दोयम, सीम र चाहार गरी वर्गीकरण गरिएको पुन: नापीमा कृषि र व्यवसायिक तथा वसोबास गरी वर्गीकरण गरिएको
५. भू-उपयोग नीति – २०६९ बमोजिम जग्गालाई कृषि,आवासीय, व्यवसायिक, औद्योगिक, वन, सार्वजनिक उपयोग गरी ६ क्षेत्रमा र भू-उपयोग नीति , २०७२ बमोजिम जग्गालाई ११ भागमा वर्गीकरण गरिएको छ र बर्गीकरण गरिएका क्षेत्रहरु निम्नानुसार छन ।
    - कृषि क्षेत्र,
    - आवासीय क्षेत्र
    - ब्यबसायिक क्षेत्र,
    - सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र,
    - बन क्षेत्र,
    - औधोगिक क्षेत्र,
    - खानि तथा खनिज क्षेत्र,
    - सार्बजनिक उपयोगको तथा खुला क्षेत्र,
    - नदि तथा ताल तलैया क्षेत्र
    - निर्माण सामग्री (ढुंगा, बालुवा, गिट्टी) उत्खनन क्षेत्र
    - आवश्यकता अनुसार तोकिएको क्षेत्र

६. भू-उपयोग ऐन, २०७६:

यस ऐन को दफा ४(१) बमोजिम नेपालको भू बनौट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तता, भूमीको मौजुदा उपयोग र आवस्यकता समेतका आधारमा भूमिलाई देहाय बमोजिम भू उपयोग क्षेत्रमा बर्गीकरण गरिएको छ ।

कृषि क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	व्यावसायिक क्षेत्र
खानि तथा खनिज क्षेत्र	वन क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र
सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र	सार्बजनिक उपयोगको क्षेत्र	नदि, खोला, ताल, सिमसार क्षेत्र
नेपाल सरकारवाट आवश्यकता अनुसार तोकिएका अन्य क्षेत्र		

यस ऐनमा दफा ५(२) मन्त्रालयले प्रत्येक स्थानीय तहको भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा तयार गर्नु, गराउनुपर्ने र स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ, यसैगरी दफा ५(३) भू-उपयोग नक्साहरुलाई स्थानीय भू-उपयोग परिषदले आवश्यकतअनुसार अद्यावदिक गरी भू-उपयोग योजना तयार गरी लागु गर्नुपर्नेछ, दफा ५(४) मन्त्रालयले स्थानीय तहको आवश्यकता अनुसार भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा अद्यावदिक गर्न आवश्यक सहयोग गर्नेछ। दफा ६(१) संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले भू-उपयोग नक्सा डाटाको आधारमा भूमिको वस्तुस्थिति, जनसंख्या वृद्धिदर, खाद्य तथा आवासको आवश्यकता, आर्थिक विकास तथा पूर्वाधार निर्माणको लागी समेत अध्ययन गरी भूउपयोग योजना तयार गर्नुपर्नेछ। दफा ६(५) अद्यावदिक भूउपयोग नक्साको आधारमा भू-उपयोग योजना तयार गरी स्थानीय भू-उपयोग परिषदबाट स्वीकृत गराई लागु गर्नुपर्नेछ। दफा ७ स्थानीय तहले भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा बमोजिम जग्गाधनी श्रेस्ता र पुर्जा अद्यावधिक गर्नुपर्ने। दफा ११ आवासीय क्षेत्रमा बाहेक अन्य क्षेत्रमा घडेरी विकास गर्न नपाईने। दफा १३ जग्गाको मुल्यांकन गर्दा र कर निर्धारण गर्दा भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरणलाई समेत आधार मान्नुपर्नेछ।

भू-उपयोग ऐन, २०७६ बमोजिम कार्यान्वयन संरचना

- दफा १४ संघीय भूमि व्यवस्था हेर्ने मंत्री वा राज्यमन्त्री अध्यक्ष रहने संघीय भू-उपयोग परिषद
- दफा १६ प्रदेशको भूमि व्यवस्था हेर्ने मंत्री वा राज्यमन्त्री अध्यक्ष रहने प्रादेशिक भू-उपयोग परिषद
- दफा १८ स्थानीय भू-उपयोग परिषद
- दफा २० स्थानीय भू-उपयोग कार्यान्वयन समिति

७. <u>भू **उपयोग नियमावली – २०७९:**</u> यस नियमावली २०७९ बमोजिम नियम ३ नेपाल सरकारले भू-उपयोग कार्यक्रम संचालन हुने स्थानीय तहको नाम र मिति समेत खुलाई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गर्ने प्राबधान रहेको छ यसी अनुरुप नियम ४ मा नापी विभागले भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा तथा विवरण तयार गरी हस्तान्तरण गर्ने प्राबधान रहेको छ| यस प्राबधान अनुसार बरेङ गाँउपालिका लाई भू उपयोग क्षेत्र नक्सा तथा विवरण हस्तानान्तरण भएको छ र नियम ४(३) हस्तान्तरण भएको नक्सा प्रयोगमा ल्याएर अद्यावधिक गर्ने कार्य भैरहेको छ | नियम ८ मा भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरणका आधार, मापदण्ड र क्षेत्रफल नियम ९ भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्ने र नियम १० जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता र जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा अद्यावधिक गर्नुपर्ने: स्थानीय तहले भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा बमोजिम आफ्नी सिमानाभित्रको प्रत्येक कित्ताको जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता र जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जामा समेत भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण जनाई अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ|

माथि उल्लेखित कानुनि प्राबधान अनुरुप यस बरेङ गाँउपालिका भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण गर्दा नियम ५ (१) बमोजिमका देहायका कुरालाई समेत आधार मानिएको छ |

- बरेङ गाँउपालिकाको स्थानीय आवश्यकता बमोजिम क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ |
- भू उपयोग नियमावली २०७९ को नियम ४ बमोजिम नापी विभागबाट प्राप्त भएको भू उपयोग क्षेत्र नक्सा बमोजिम क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ |
- भू उपयोग नियमावली २०७९ को नियम ८ मा उल्लेखित भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरणका आधार, मापदण्ड र क्षेत्रफल बमोजिम बर्गीकरण गरिएको छ|

६.२ बरेङ गाँउपालिकाको भुमिका

- बरेङ गाँउपालिका भू – उपयोग योजना २०७९ तथा भू उपयोग क्षेत्र निर्धारण गर्न निम्नलिखित कार्यहरु गरिएको छ
- भू उपयोग २०७६ ऐनको दफा १८ बमोजिम स्थानीय भू-उपयोग परिषद र दफा २० बमोजिम कार्यान्वयन समिति गठन गरिएको छ |

७ भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण नक्सा

भू – उपयोग नियमावली २०७९ को नियम ५ उपनियम (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि बरेङ गाँउपालिकाको स्थानीय भू – उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण गरिएको छ । बिषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा नक्सामा उल्लेख गरिएका संकेत हरुलाई २०७९ को अनुसूची – १ बमोजिमको क्षेत्र बुझ्नुपर्दछ । राष्ट्रिय भू उपयोग योजना २०१७ ले तयार पारेको भू – उपयोग नक्सा निम्नानुसार रहेको छ ।

अहिले बिद्यामान रहेका सडक संजालको चौडाई मापन गरेर तथा अन्य प्राकृतिक तथा मानव निर्मित सरचना हरुको अध्ययन गरेर वर्तमान भू उपयोग क्षेत्र नक्सा तयार गरिएको छ ।

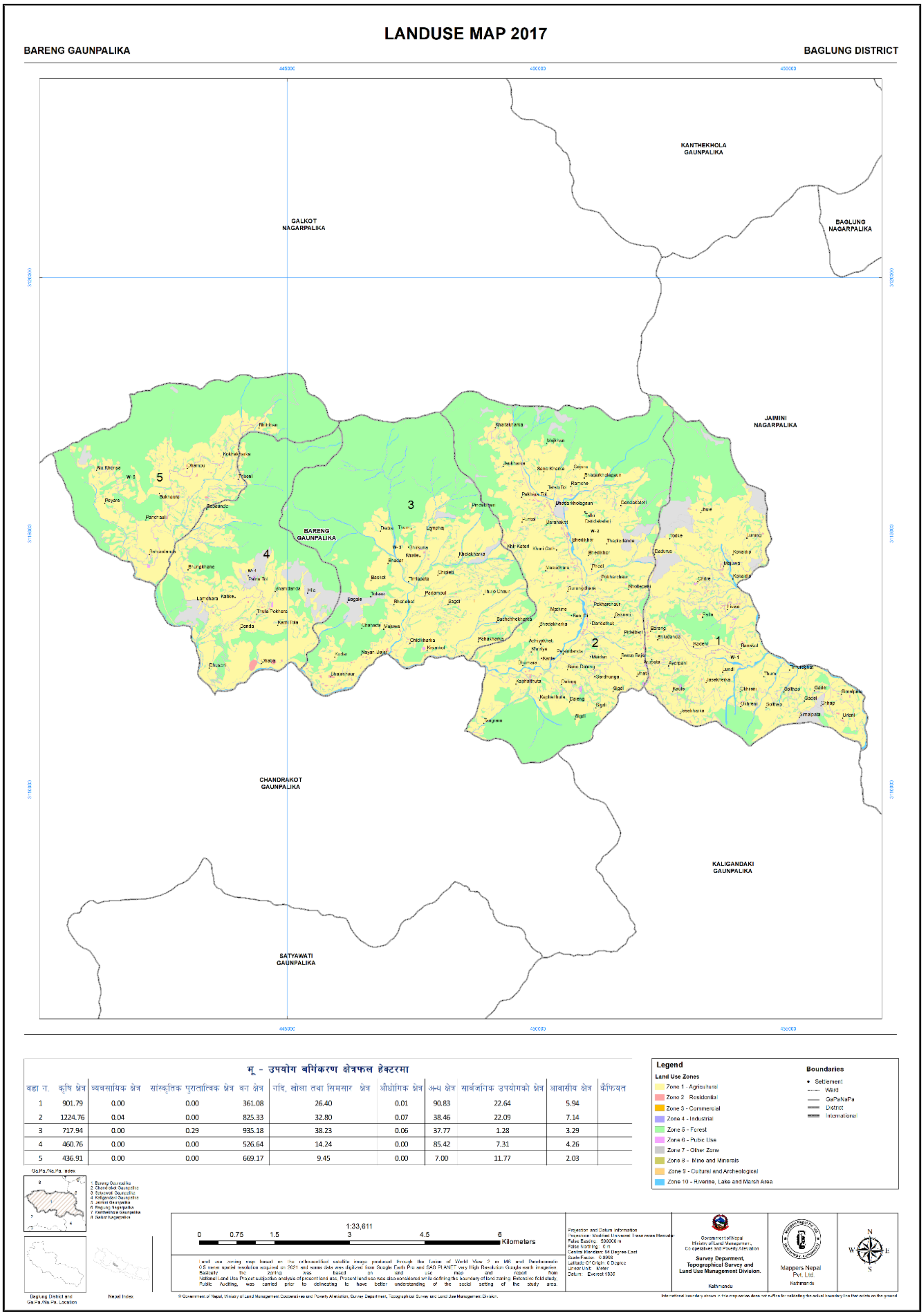

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औधोगिक क्षेत्र	अन्य क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	901.79	0.00	0.00	361.08	26.40	0.01	90.83	22.64	5.94	
2	1224.76	0.04	0.00	825.33	32.80	0.07	38.46	22.09	7.14	
3	717.94	0.00	0.29	935.18	38.23	0.06	37.77	1.28	3.29	
4	460.76	0.00	0.00	526.64	14.24	0.00	85.42	7.31	4.26	
5	436.91	0.00	0.00	669.17	9.45	0.00	7.00	11.77	2.03	

Figure 15: भू– उपयोग नक्सा (राष्ट्रिय भू उपयोग योजना २०१७)

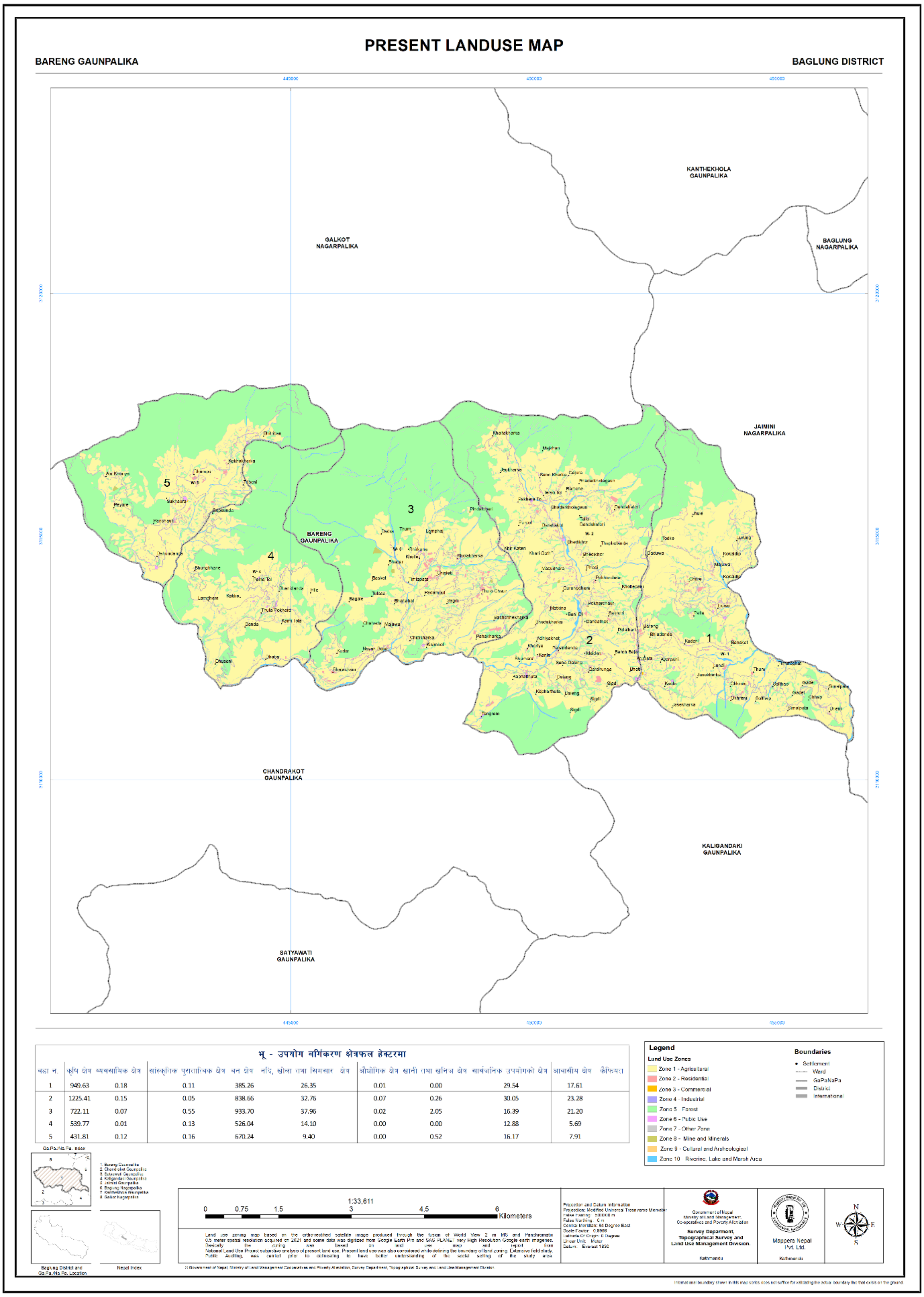

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	949.63	0.18	0.11	385.26	26.35	0.01	0.00	29.54	17.61	
2	1225.41	0.15	0.05	838.66	32.76	0.07	0.26	30.05	23.28	
3	722.11	0.07	0.55	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	21.20	
4	539.77	0.01	0.13	526.04	14.10	0.00	0.00	12.88	5.69	
5	431.81	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	7.91	

Figure 16: वर्तमान भू– उपयोग क्षेत्र नक्सा

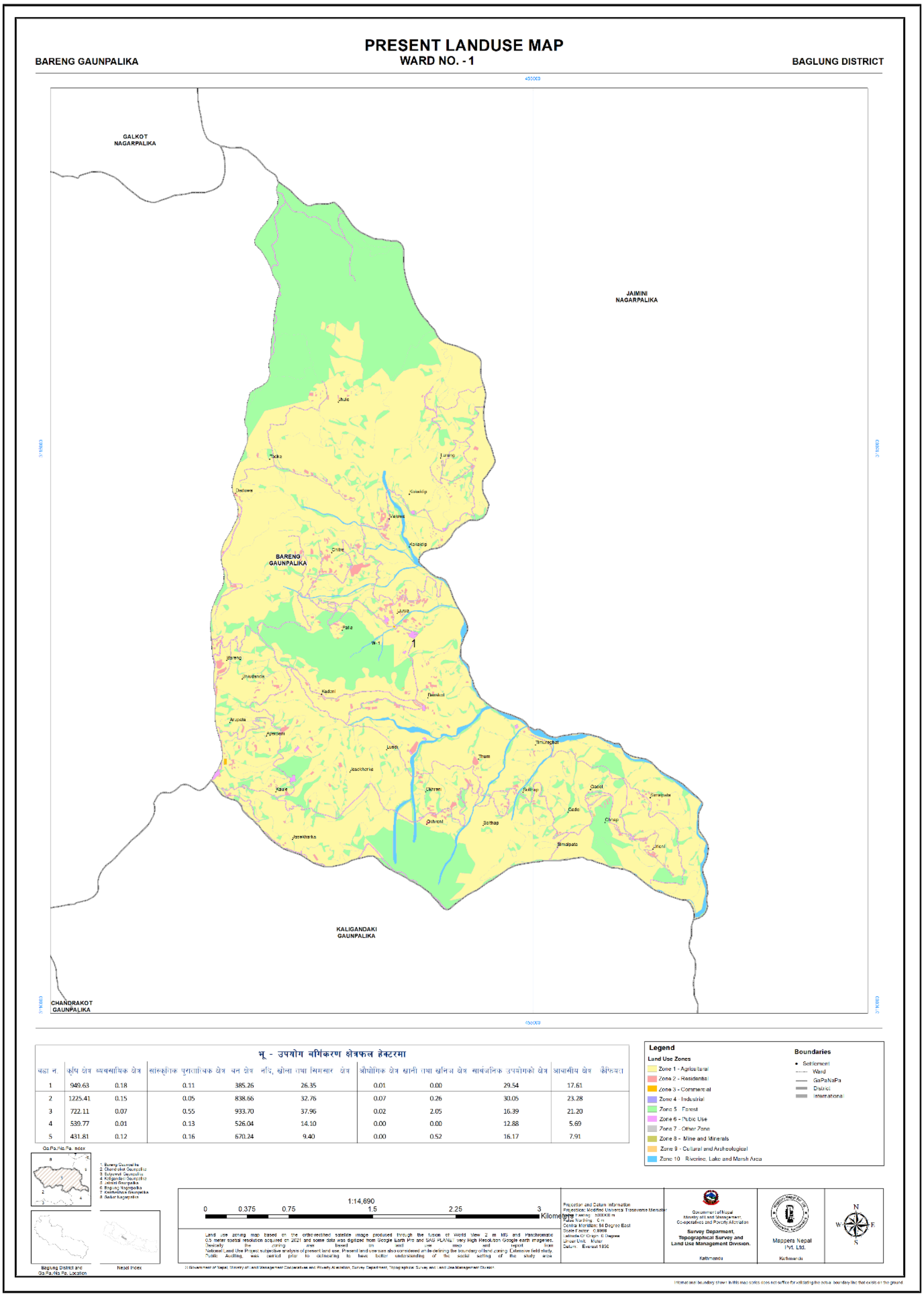

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	949.63	0.18	0.11	385.26	26.35	0.01	0.00	29.54	17.61	
2	1225.41	0.15	0.05	838.66	32.76	0.07	0.26	30.05	23.28	
3	722.11	0.07	0.55	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	21.20	
4	539.77	0.01	0.13	526.04	14.10	0.00	0.00	12.88	5.69	
5	431.81	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	7.91	

Figure 17: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं १

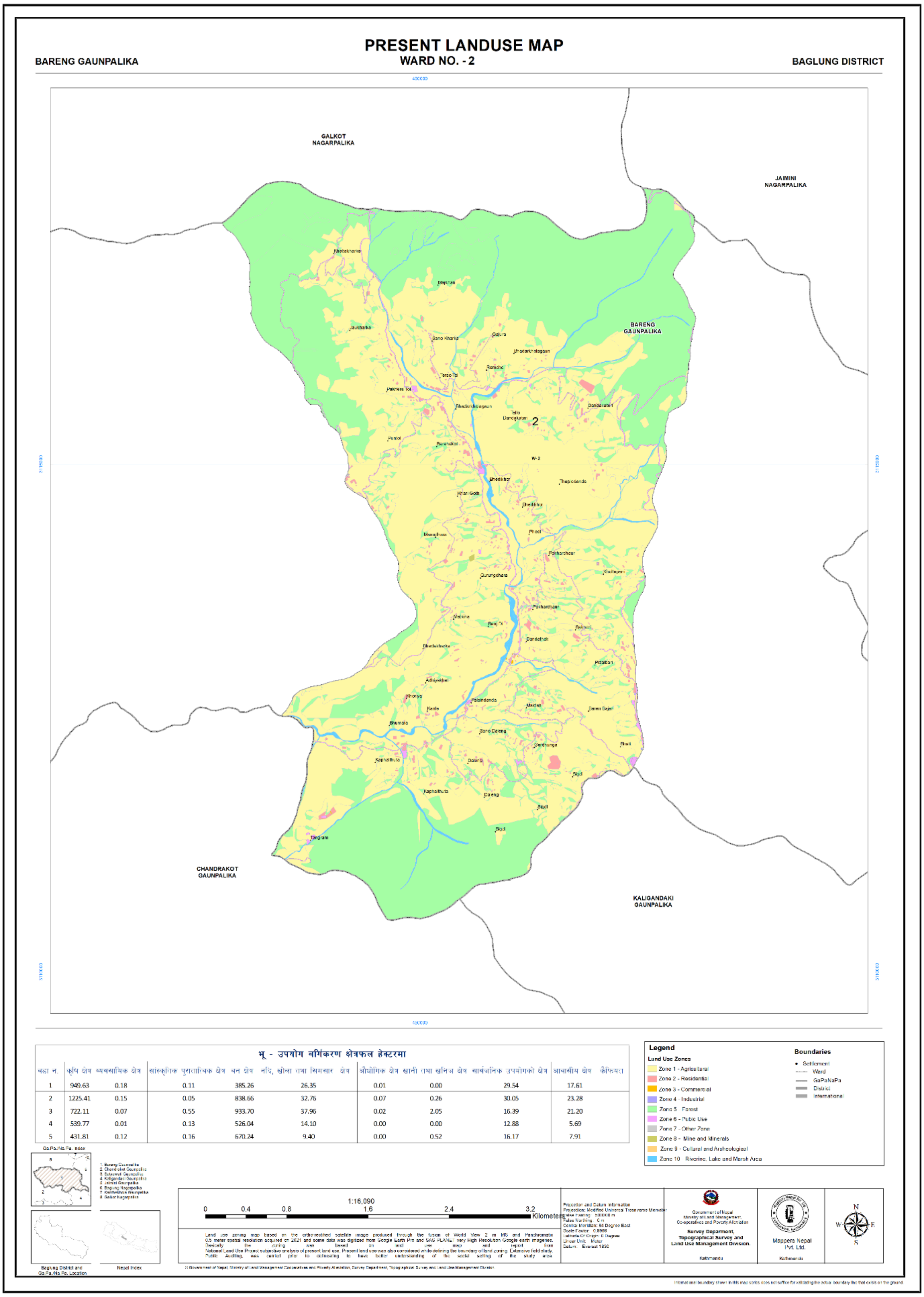

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा न.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	949.63	0.18	0.11	385.26	26.35	0.01	0.00	29.54	17.61	
2	1225.41	0.15	0.05	838.66	32.76	0.07	0.26	30.05	23.28	
3	722.11	0.07	0.55	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	21.20	
4	539.77	0.01	0.13	526.04	14.10	0.00	0.00	12.88	5.69	
5	431.81	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	7.91	

Figure 18: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं २

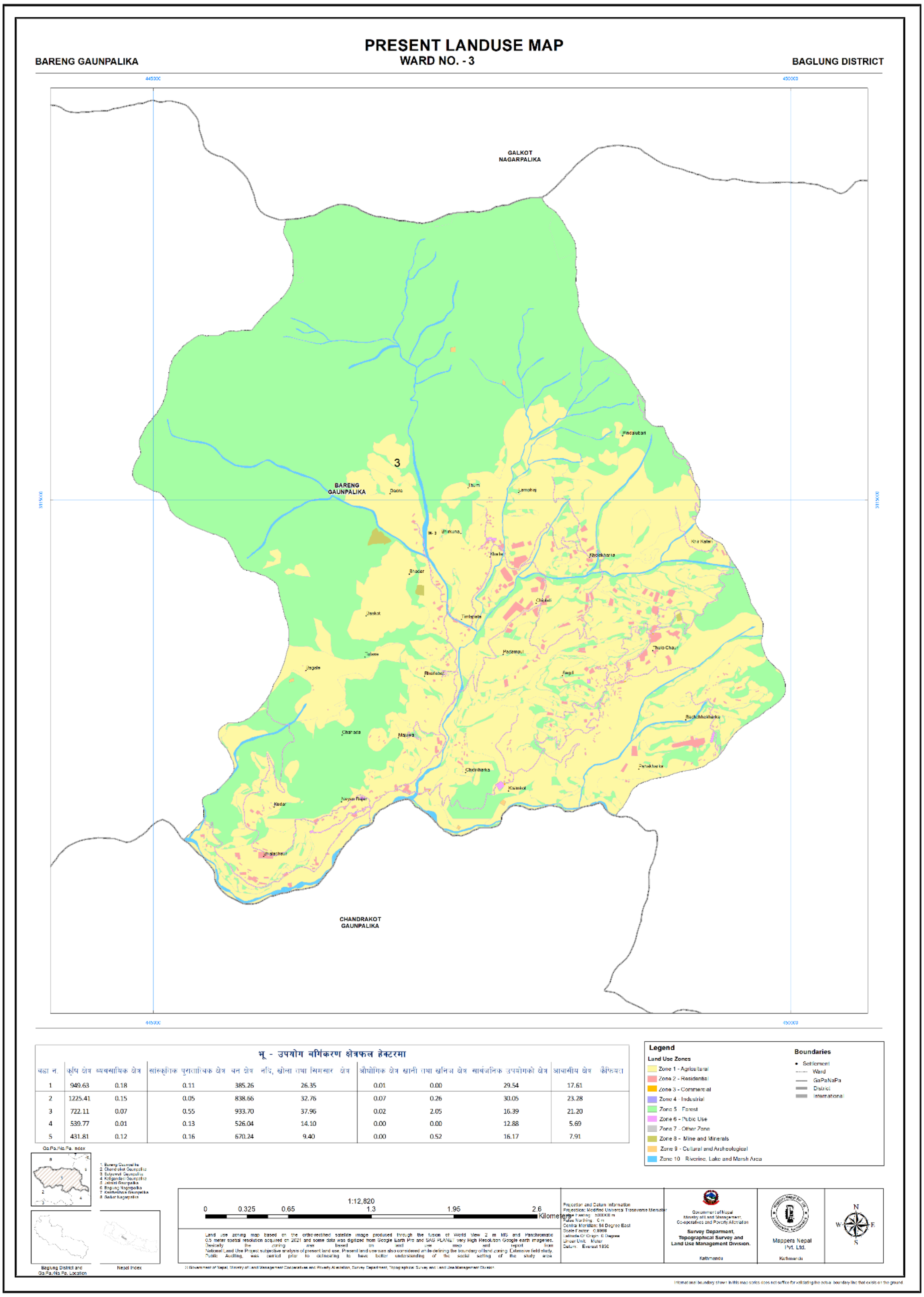

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	949.63	0.18	0.11	385.26	26.35	0.01	0.00	29.54	17.61	
2	1225.41	0.15	0.05	838.66	32.76	0.07	0.26	30.05	23.28	
3	722.11	0.07	0.55	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	21.20	
4	539.77	0.01	0.13	526.04	14.10	0.00	0.00	12.88	5.69	
5	431.81	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	7.91	

Figure 19: वर्तमान भू– उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ३

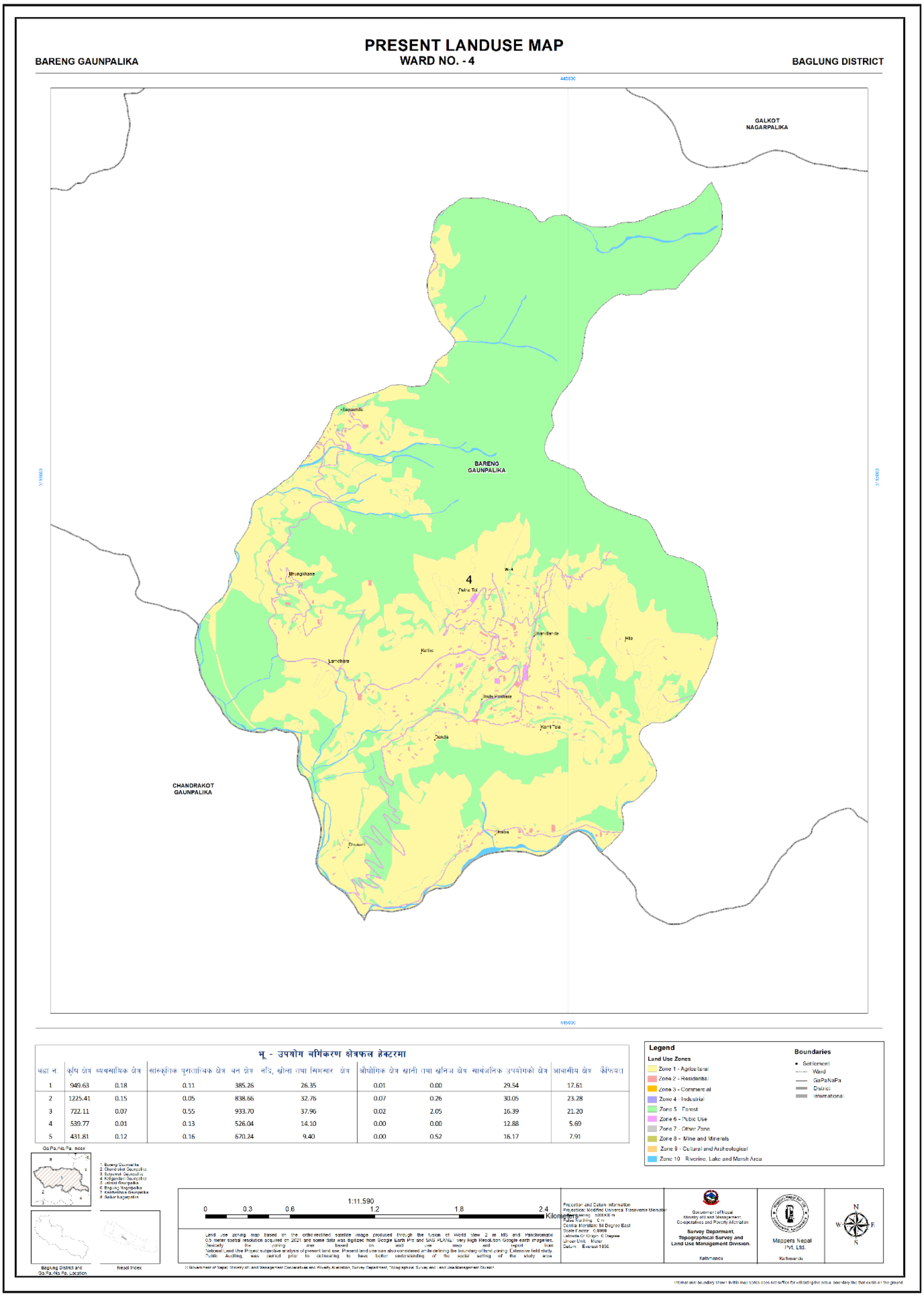

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	949.63	0.18	0.11	385.26	26.35	0.01	0.00	29.54	17.61	
2	1225.41	0.15	0.05	838.66	32.76	0.07	0.26	30.05	23.28	
3	722.11	0.07	0.55	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	21.20	
4	539.77	0.01	0.13	526.04	14.10	0.00	0.00	12.88	5.69	
5	431.81	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	7.91	

Figure 20: वर्तमान भू– उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ४

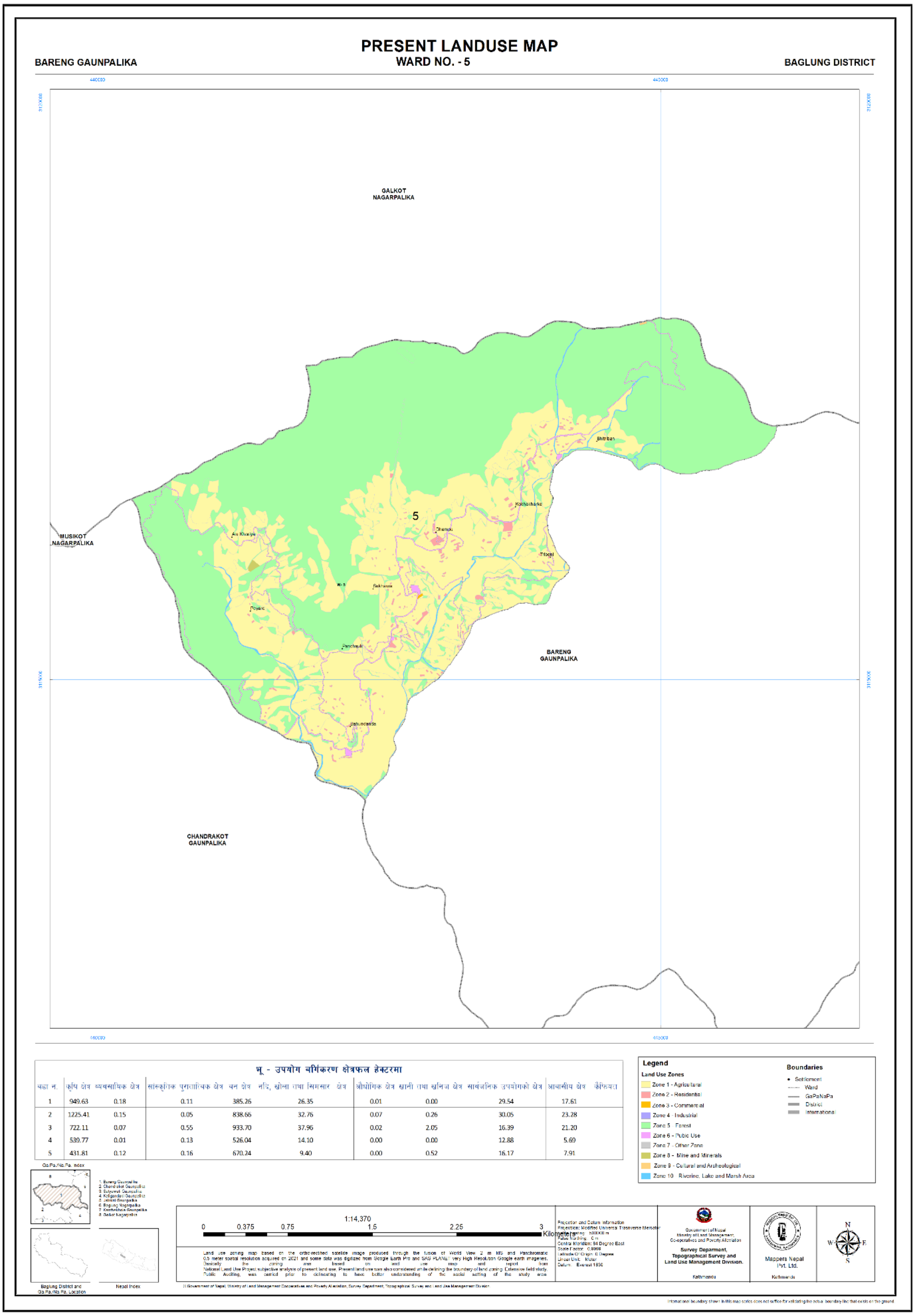

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	949.63	0.18	0.11	385.26	26.35	0.01	0.00	29.54	17.61	
2	1225.41	0.15	0.05	838.66	32.76	0.07	0.26	30.05	23.28	
3	722.11	0.07	0.55	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	21.20	
4	539.77	0.01	0.13	526.04	14.10	0.00	0.00	12.88	5.69	
5	431.81	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	7.91	

Figure 21: वर्तमान भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ५

स्थानीय भू उपयोग परिषदले स्वीकृत गरेको मापदण्डको आधारमा भू उपयोग क्षेत्र नक्सा तयार पारिएको छ । अहिले बिद्यामान रहेका सडक संजालको चौडाई को आधारमा कृषि, आवासिय, ब्यबसायिक आदि क्षेत्रमा बिभाजन गरि भू उपयोग क्षेत्र नक्सा तयार गरिएको छ ।

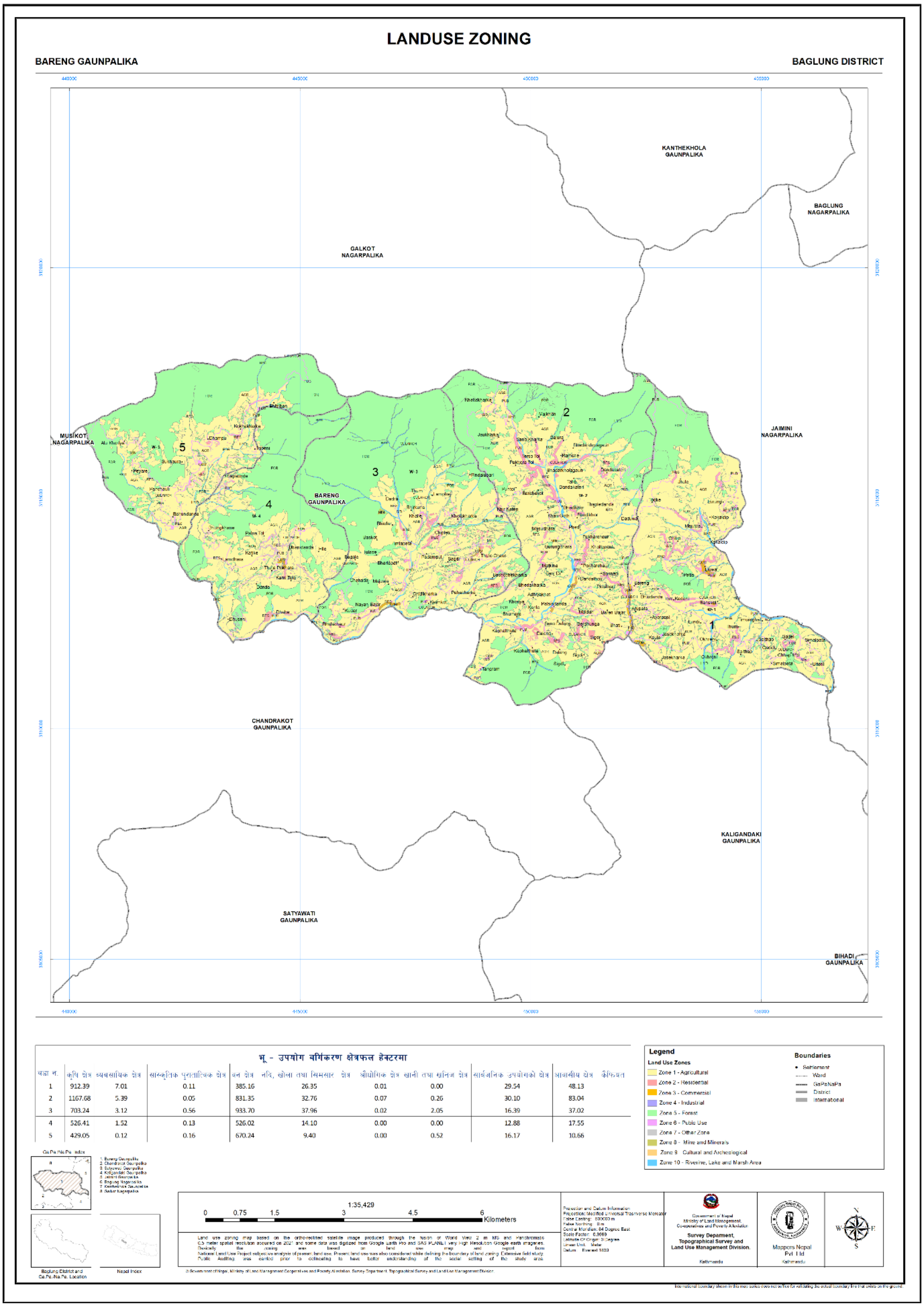

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 22: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा

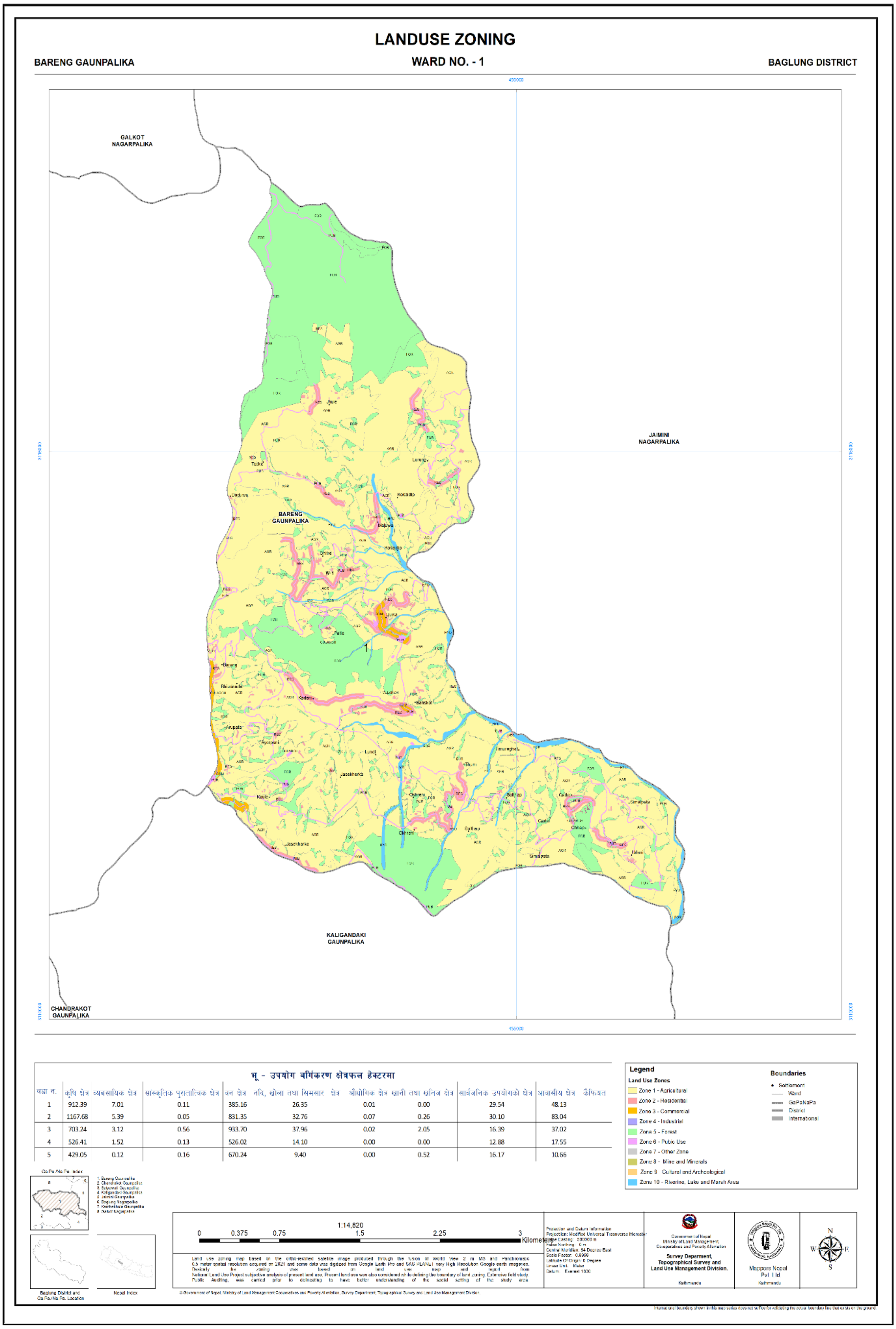

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 23: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं १

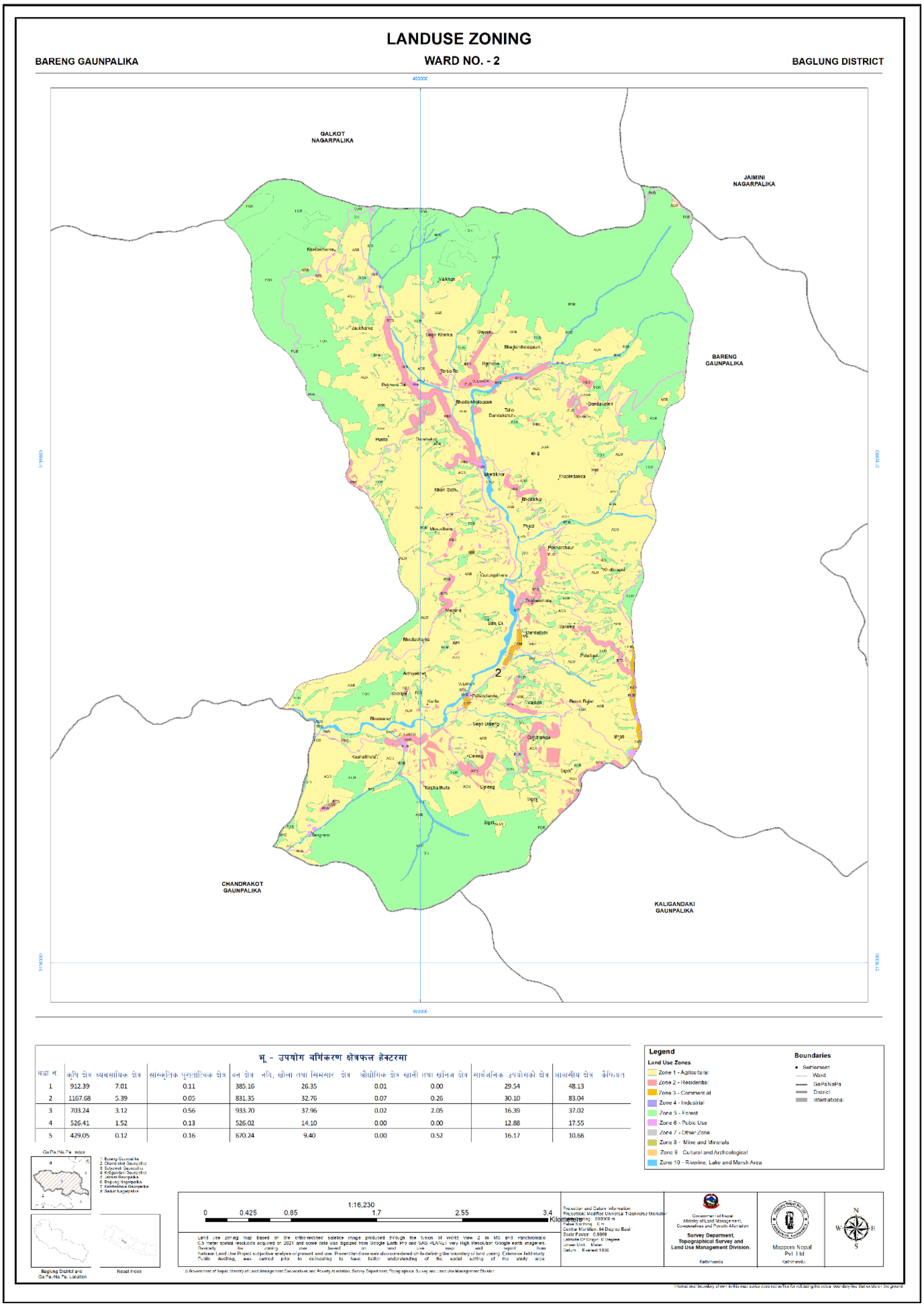

Figure 24: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं २

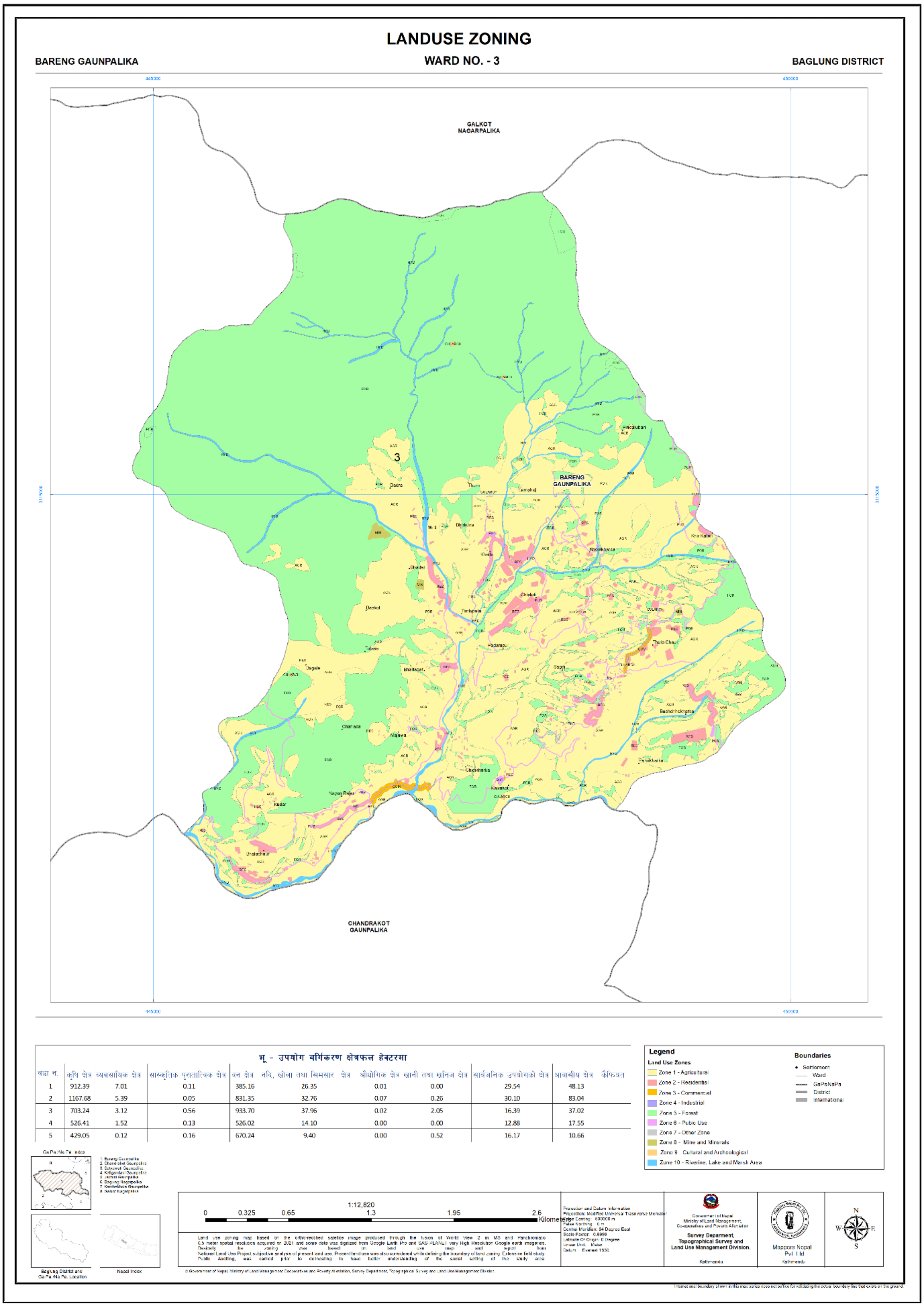

Figure 25: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ३

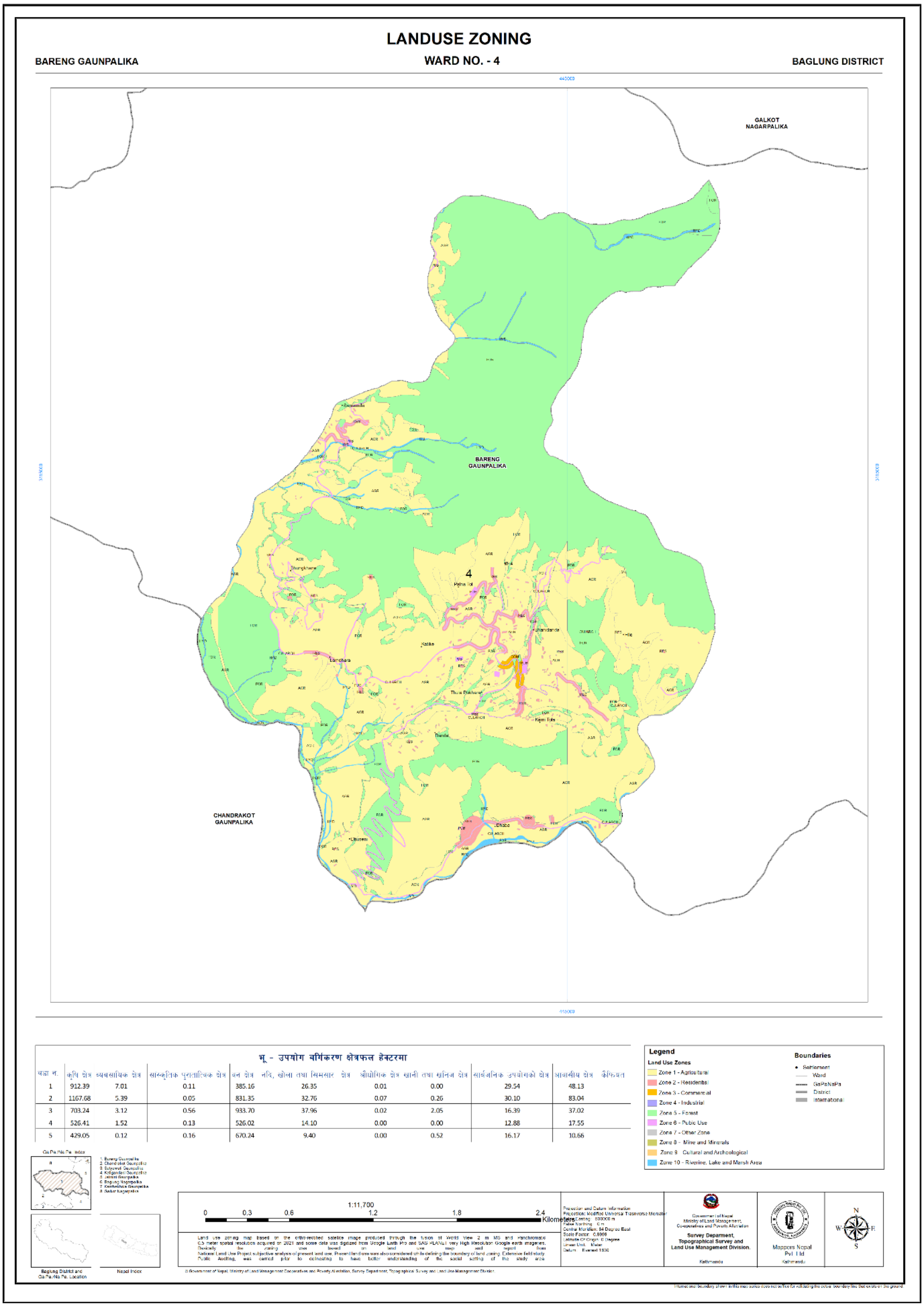

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सास्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 26: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ४

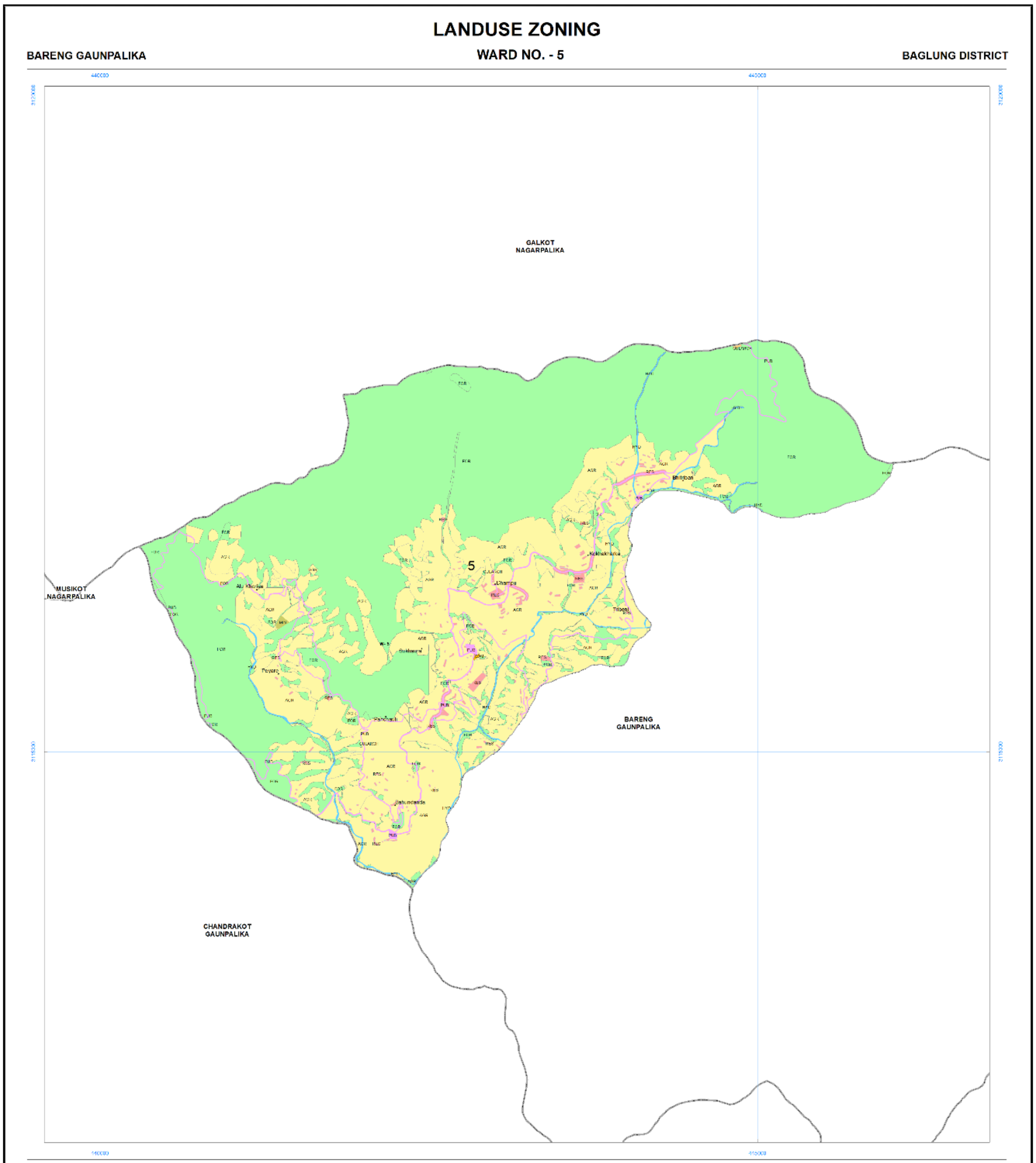

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सास्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

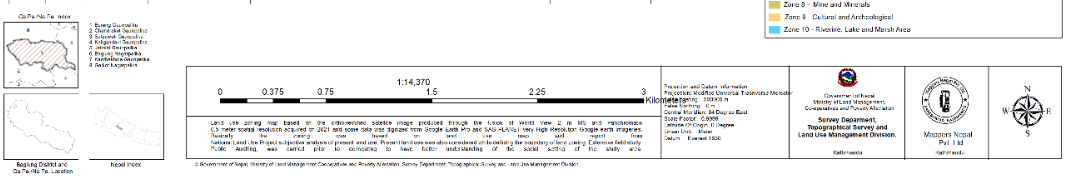

Figure 27: बर्गीकरण पश्चातको भू – उपयोग क्षेत्र नक्सा वडा नं ५

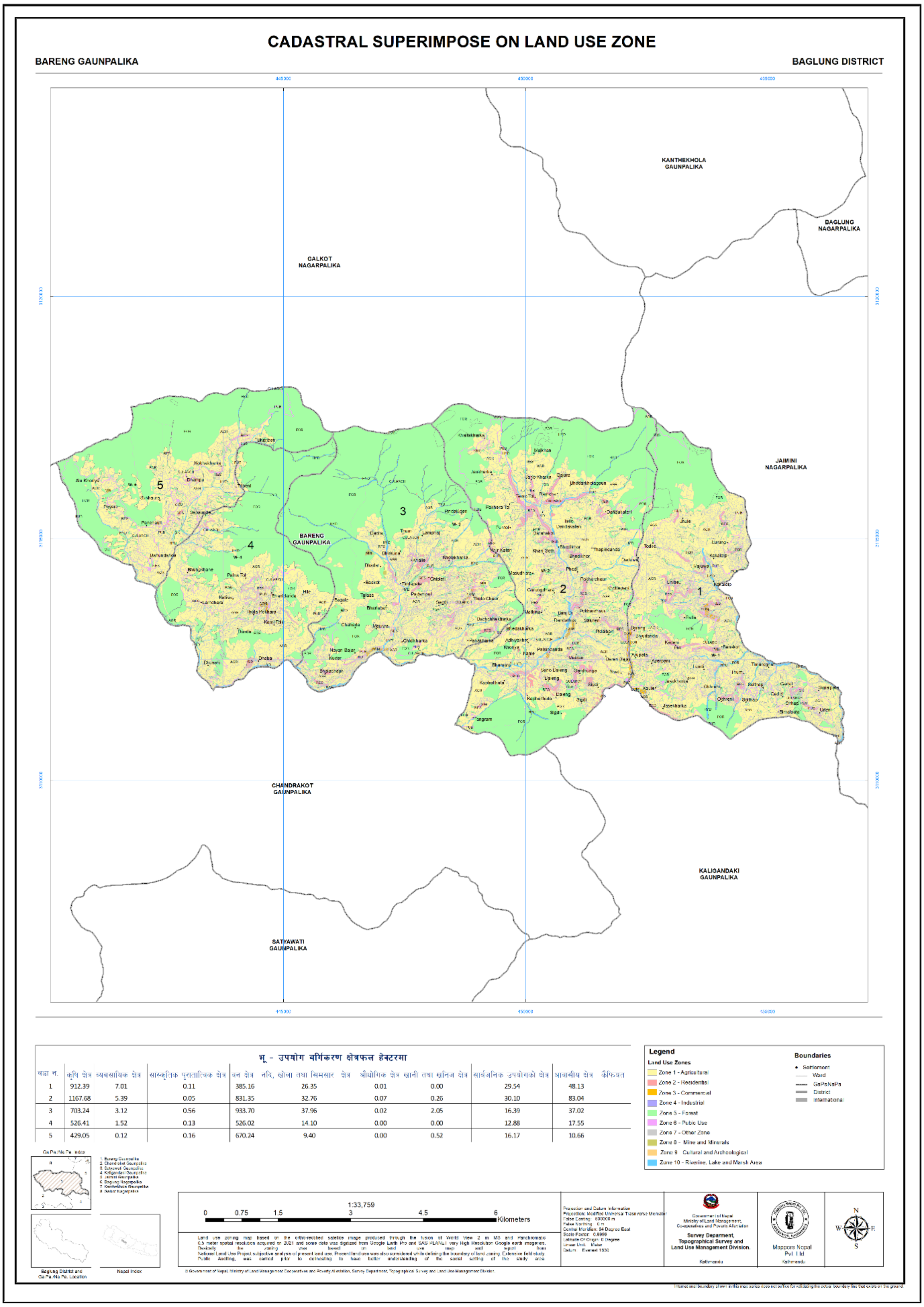

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 28 : Cadastral Superimpose on Land Use Zone

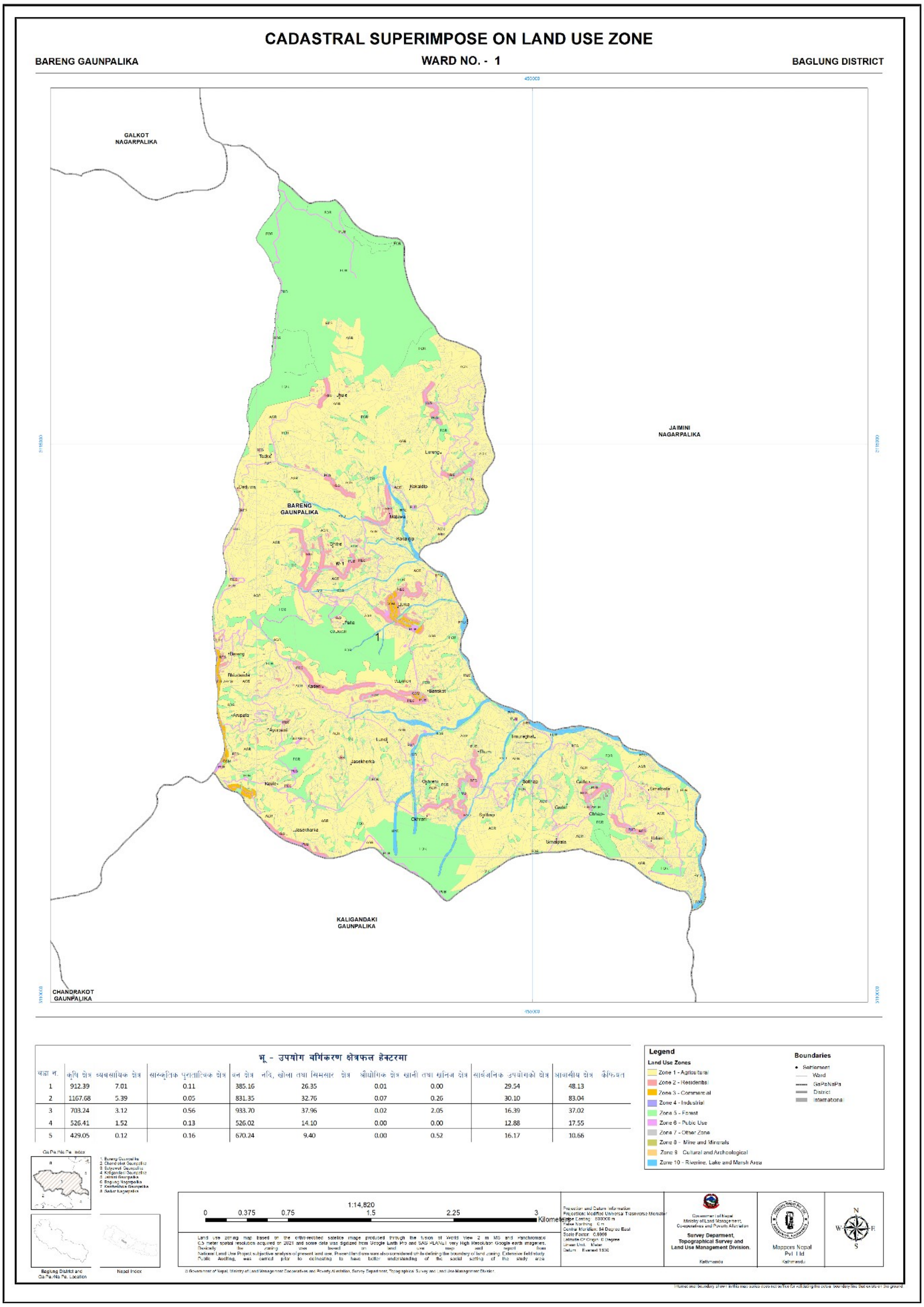

Figure 29: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 1

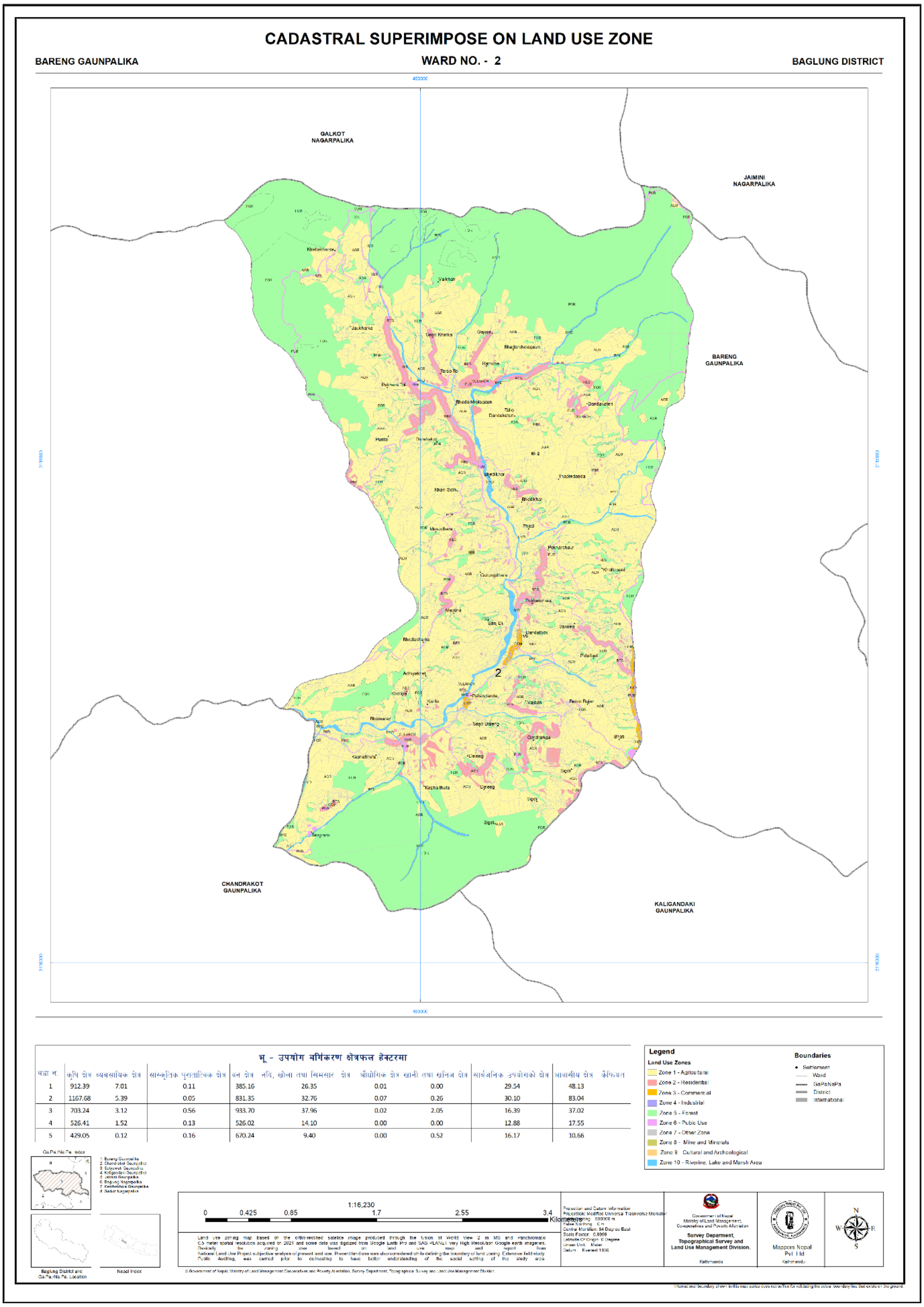

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 30: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 2

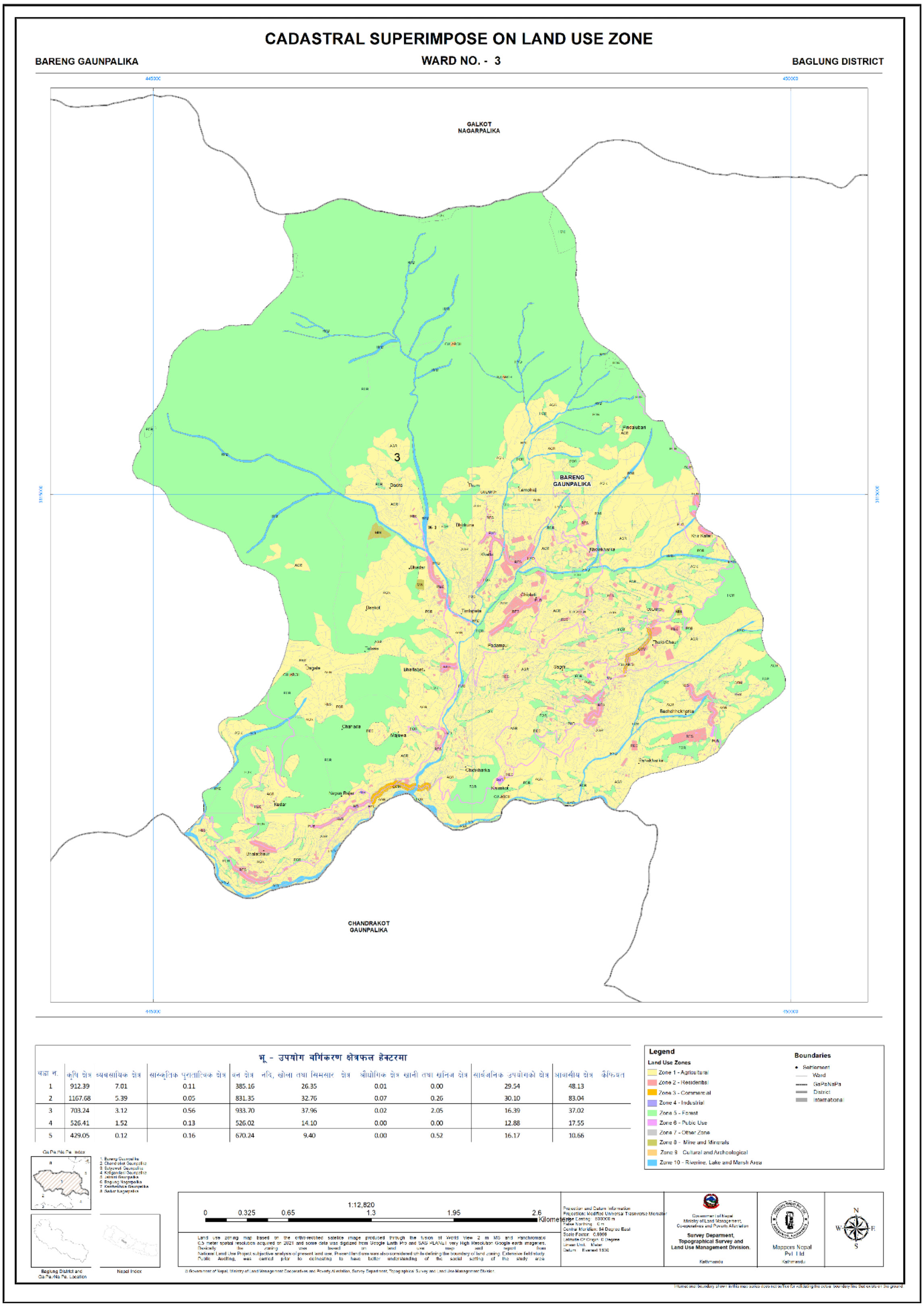

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सास्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 31: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 3

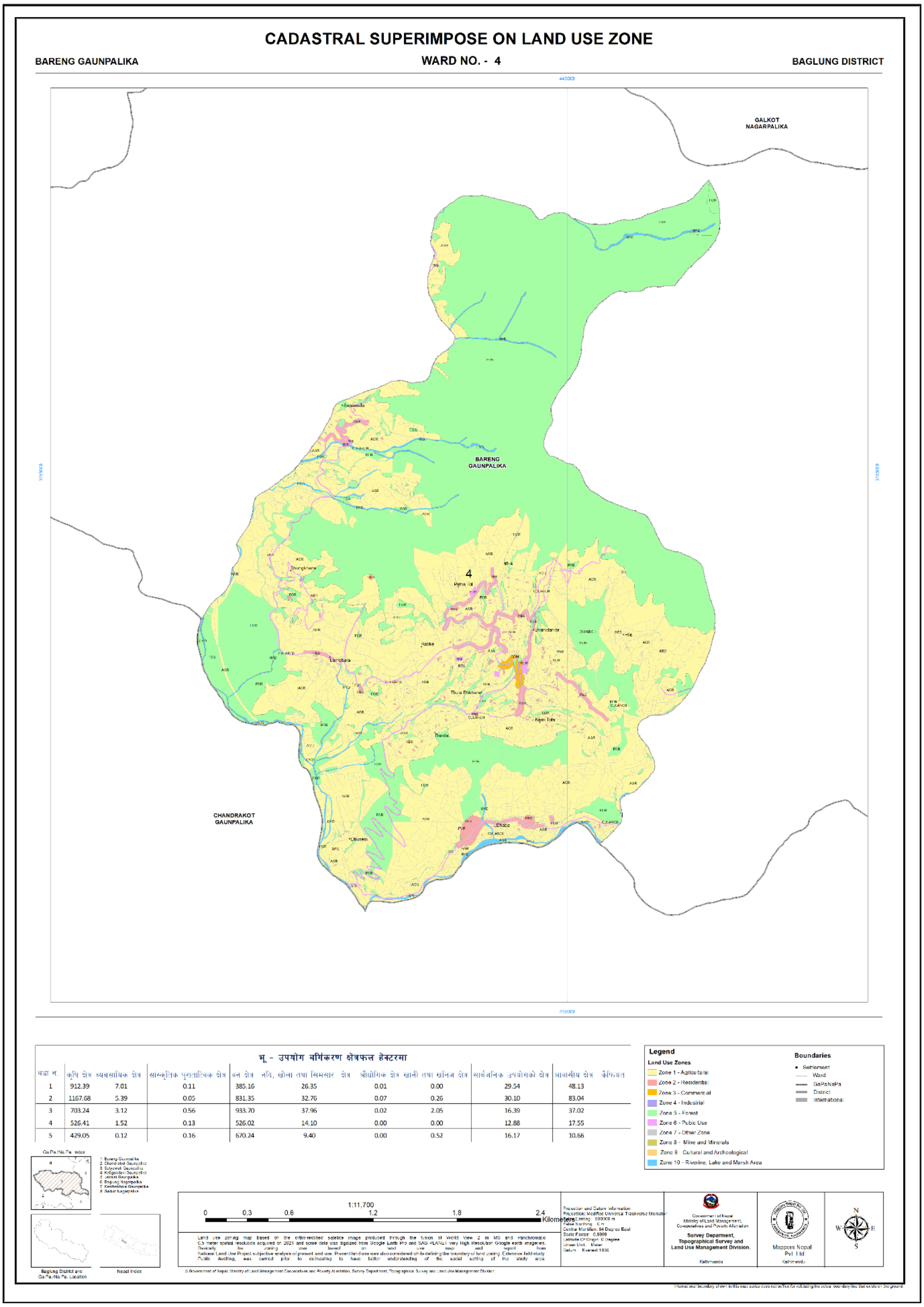

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सांस्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 32: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 4

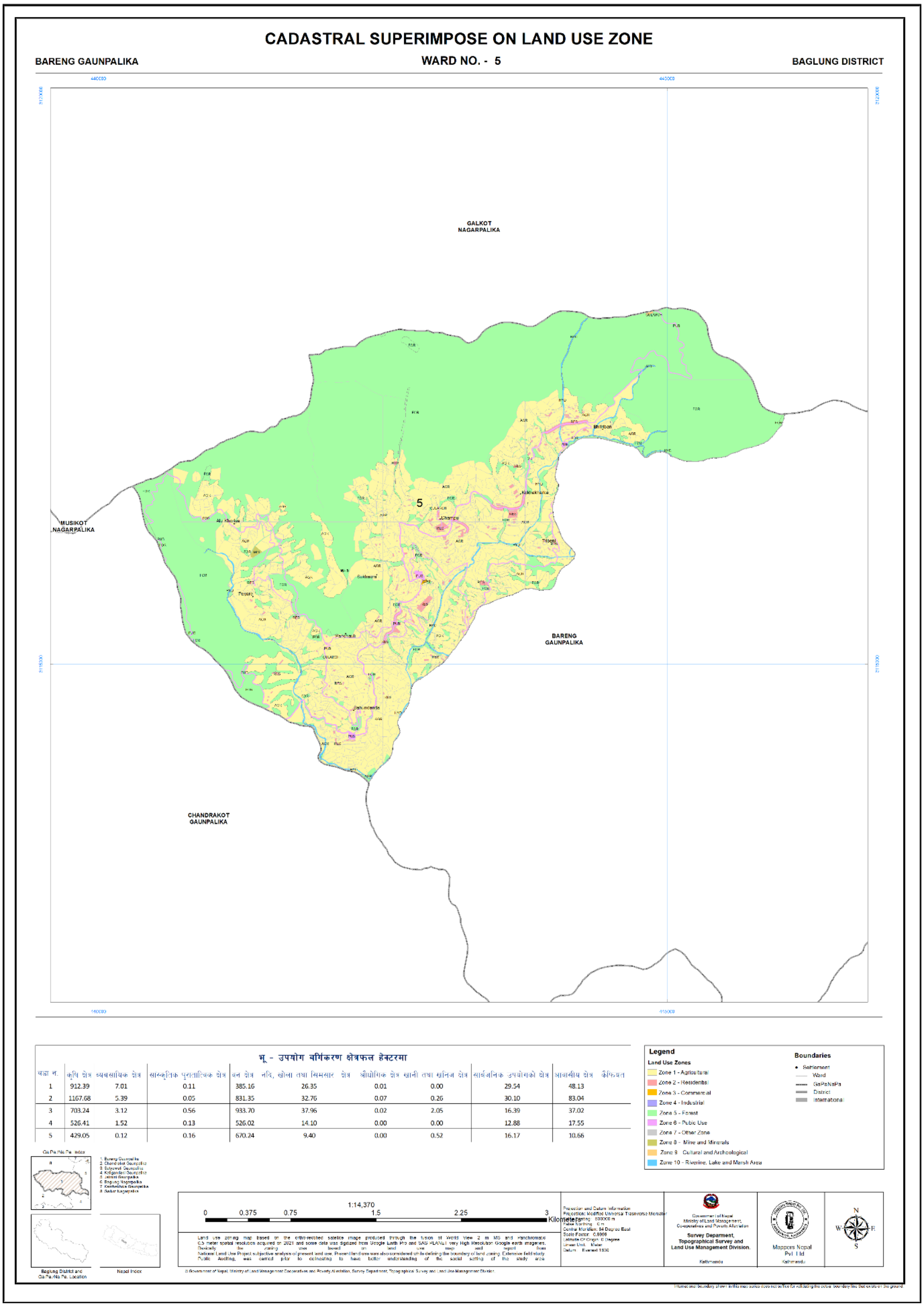

भू - उपयोग बर्गिकरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

वडा नं.	कृषि क्षेत्र	व्यवसायिक क्षेत्र	सास्कृतिक पुरातात्विक क्षेत्र	वन क्षेत्र	नदि, खोला तथा सिमसार क्षेत्र	औद्योगिक क्षेत्र	खानी तथा खनिज क्षेत्र	सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र	आवासीय क्षेत्र	कैफियत
1	912.39	7.01	0.11	385.16	26.35	0.01	0.00	29.54	48.13	
2	1167.68	5.39	0.05	831.35	32.76	0.07	0.26	30.10	83.04	
3	703.24	3.12	0.56	933.70	37.96	0.02	2.05	16.39	37.02	
4	526.41	1.52	0.13	526.02	14.10	0.00	0.00	12.88	17.55	
5	429.05	0.12	0.16	670.24	9.40	0.00	0.52	16.17	10.66	

Figure 33: Cadastral Superimpose on Land Use Zone Ward No. 5

८ अनुसूचीहरु

अनुसूची नं. १: बरेङ भू उपयोग परिषद बाट पारित मापदण्ड र निर्णयहरु

अनुसूची नं. २: सार्बजनिक सुनुवाइका तस्विरहरु

भू उपयोग क्षेत्र बर्गीकरण गर्नको लागि बनेको बरेङ भू उपयोग परिषदले निर्देशित गरे बमोजिम वडा समितिहरु सहित सार्बजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा कैद गरिएका तस्विर हरु

बरेङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको
कार्यालय
हुग्दिशिर बागलुङ
गण्डकी प्रदेश नेपाल
२०७३

Ward No-4

बरेङ गाउँपालिका
वडा नं.१ को कार्यालय
धुल्लु बाँस्कोट, बागलुङ !